

YOM TOV ENCOUNTERS

סוכות תשפ"ז
VOL. XV ISSUE 2

Roshei Kollel: Rabbi Dovid Zucker, Rabbi Moshe Francis A Publication of Chicago Community Kollel | 773-262-9400 | General Editor: Rabbi Akiva Niehaus

DID YOU KNOW?

Rabbi Akiva Niehaus

LEISHEIV B'SUKKAH: A PRIMER

Types of Activities

Although the *mitzvah* of Sukkah obligates one to eat, sleep, and dwell in the Sukkah, the *beracha* of *Leishev B'Sukkah* is generally only recited when one eats in the Sukkah – not for other activities (*Shulchan Aruch* 639:8). Nevertheless, if one enters the Sukkah and intends to eat something a bit later, he should try to eat something right away and recite *Leishev B'Sukkah* in order to avoid sitting there the entire time without reciting a *beracha* (*Mishnah Berurah* 639:46).

There is a dispute in the *poskim* if one recites *Leishev B'Sukkah* before going to sleep in the Sukkah (see *Shaar Hatziyun* 668:7). Therefore, to avoid the dispute, some *poskim* say that one should try to eat some food beforehand so that he can make a *Leishev B'Sukkah* on the food, which will cover his sleeping as well (*Chut Shani* 639:7, pg. 250).

Type of Food and Quantity

The *beracha* of *Leishev B'Sukkah* is only recited on certain foods (largely based on *Shulchan Aruch* 639:2 and *Mishnah Berurah* ad loc.):

- **Bread:** The *beracha* of *Leishev B'Sukkah* is only recited on bread when one eats a "proper meal," which consists of more than a *k'beitzah*.
- **Mezonos Foods:** If one wishes to eat cooked non-bread products (like macaroni) made from

(continued on page 5)

SUKKOS

SMALL ACTIONS • BIG IMPACT

Rabbi Daniel Yarmush

Avrohom's Chesed and The Sukkah

When Avrohom Avinu invited his guests (the *Malachim*) to recline under the tree, Hashem responded with a promise: "Just like you provided shade, I will provide shelter to your descendants. In the desert they will have the *Ananei Hakavod*, and afterwards they will have the *mitzvah* of Sukkos" (*Medrash Rabbah, Bereishis* 48:10). The *Eitz Yosef* explains the *Medrash* to mean that Klal Yisroel received the *mitzvah* of Sukkos in the merit of Avraham Avinu. What is the connection between Avraham's *chesed* and the *mitzvah* of Sukkah? We will offer two explanations.

The *Ben Ish Chai* (*Ben Yehoyada B"K* 50a) writes that Avraham Avinu personified the pillar of *chesed* and because of this, the Yom Tov of Sukkos was given in his honor since its *mitzvos* (*sukkah* and *lulav*) bring *chesed* (from Hashem) to the world. With these words, the *Ben Ish Chai* reveals to us a hidden secret: The *mitzvah* of Sukkah brings *chesed* of Hashem to the world. *Chesed* performed by Avrohom brought about a source of *chesed* from *Shamayim* for his offsprings for thousands of years! When we do *chesed*, we make pipelines that run from the heavens to us on Earth. This is the first explanation, that as a reward for Avraham's *chesed*, Hashem granted him a *mitzvah* which would bring *chesed* to his children (see *Yerach Lamo'adim* #51).

As an introduction to the second answer, it should be noted that *chesed* is often confused with *rachmanus* – mercy. Mercy can come from a feeling of pity which one's conscience does not allow him to ignore. This is a praiseworthy attribute, but it's not exactly *chesed*. *Chesed* is to go beyond what pity obligates me to do. Like Avraham who sought out his guests and was obviously not spurred by pity.

Rav Ephraim Wachsman *shlita* brought out this distinction with a short true story. A *bochur* was near the diamond district in Manhattan on *erev* Shavu'os trying to get to Monsey for Yom Tov, but he missed the bus. A Satmar *chasid* passed by, saw him and stopped to help. He found out where another bus was going to be leaving from in Williamsburg and took the *bochur* there, leaving him in a nearby *Bais Medrash* to wait. He then got into his car and left. A few minutes later he came back with some cookies and provisions for the stranded young man and wished him a safe trip and *gut Yom Tov*. These were two acts of *chesed*. The original help, stopping to help a lost soul in Manhattan, was an act of *rachmanus*, pity. The second act, the cookies, was true *chesed*. Going out of one's way to be nice where his conscience would allow him not to, is the cherished *middah* that joins us with the Source of all *chesed*.

(continued on page 4)

שיטת היסוד ושורש העבודה' דאסור לשהות חוץ לסוכה אפילו רגע אחת שלא לצורך

ראש הכולל הרה"ג ר' משה פראנצ'יס שליט"א

חייב לאוכלה בסוכה, עכ"ל הגמרא. ואם כדברי היסושי"ה, אף בלא סעודה, לעולם הוא חייב להיות בסוכה, שאם הוא יוצא לרגע אחד הרי הוא מבטל מצותו. וע"כ צ"ל דאף האבודרהם לא התכוון לומר כן.

מיהו יש להעיר, דכמו שדייק היסושי"ה בדברי האבודרהם, שגם הטיול חייב בסוכה, כן כתב הבעל המאור בסוף מסכת פסחים וז"ל, ויש ששואלין באכילת מצה מה טעם אין אנו מברכים עליה כל ז' כמו שמברכים על הסוכה כל ז' וכו', ויש להשיב לפי שאדם יכול בשאר ימים לעמוד בלא אכילת מצה וכו', משא"כ בסוכה שאין יכול לעמוד בלא שניה ג' ימים, והוא חייב לישן בסוכה **ולטייל בה**, עכ"ל. הרי דגם הבעל המאור כתב דאיכא 'טיול' שיש בו חיוב סוכה, והוא דבר הכרחי שכל אדם עושה במשך שבעת ימי החג. והוא כמו שדייק היסושי"ה בדברי האבודרהם.

אמנם, בדברי הבעל המאור אין הכרח לומר שכוונתו שכל רגע מן החג הוא חייב 'לטייל' בסוכתו, אלא נראה דס"ל לבעל המאור דרק 'טיול' שיש בו קביעות חייב להיות סוכה. מיהו יש לעיין מהו ה'טיול' הזה שיש בו קביעות שחייב להיות בסוכה.

והנה, המגן אברהם בסוף סימן תרלט הביא מדברי רבינו פרץ בהגהותיו לסמ"ק (סימן צג אות עד) וז"ל והמברכין ואין אוכלים שם רק יושבים שעה אחת, טועים הם, כי בעינין 'תשבו כעין תדורו', וקרוב לומר דהוי ברכה לבטלה, עכ"ל. הרי דס"ל דה'טיול' בסוכה שאין בו אכילה, אינו ראוי לברך עליו משום שאין זה 'תשבו כעין תדורו', ומשמע דאין בה שום קיום מצוה.

אמנם, בהמשך דבריו שם כתב המגן אברהם וז"ל, אם שכן לברך לישב בסוכה עד שאכל, נ"ל דיברך אח"כ על מה שרוצה לאכול, ואפילו אכל כבר, נ"ל דיכול לברך שגם הישיבה מן המצוה, עכ"ל. הרי דכתב להדיא דגם הישיבה בלא אכילה הוי בכלל המצוה, ושאפשר לברך עליו, ולפום ריהטא הוא סתירה למה שכתב המג"א עצמו בתחילת דבריו שם. אלא שביאר הלבושי שרד (שם) וז"ל, דמאכילה ואילך כל זמן שיושב הוי הכל קביעות אחד, עכ"ל.

הרי דמאחר ששיבתו נחשב לישיבה של קבע על ידי האכילה, גם ה'טיול' שעשה לאחר שגמר מלאכול הוי בכלל המצוה, ואף ראוי הוא לברכה. וכן נפסק במשנה ברורה (שם ס"ק מח), כדברי הלבושי שרד. ולעיל בסמוך (שם) כתב המשנה ברורה, דאין מברכים 'לישב בסוכה' אלא על מה שאסור לעשות חוץ לסוכה. ונמצא דמשכחת לה לטיול דאסור לעשות חוץ לסוכה.

אלא שעדיין היה נראה דלעולם לא שייך לעבור על איסור זו. דהרי רק ה'טיול' דשייך לאותו קביעות שנעשית על ידי אכילתו הוי בכלל החיוב, וכשקם ויצא מסוכתו, הרי בטל קביעות זו, ואם נכנס לביתו 'לטייל' שם, לכאורה אין ה'טיול' הזה שייך לסעודתו, וממילא אינו 'טיול' שיש בו קביעות, ואינו חייב להיות בסוכה.

והנה, בודאי כן נראה בכה"ג שנכנס לביתו לאחר שגמר סעודתו וביד ברכת המזון. אמנם, בכה"ג שעשה כן באמצע סעודתו, באמת יש לעיין בזה. דבזה יש להסתפק, דלמא הישיבה בביתו נחשב כישיבה של קבע כיון שהוא באמצע סעודתו, ונמצא שהוא מטייל בביתו באיסור.

ואף במי שלא נכנס לביתו, לכאורה משכחת לה ל'טיול' של קבע האסורה, בכה"ג שיש חלק מן הסוכה שאינה כשרה, כגון שהוא תחת 'דופן עקומה', וכדומה. דאחרי שקבע עצמו בסוכה על ידי אכילת קבע, נראה דאסור לישב תחת 'הדופן עקומה' אף כשאינו אוכל. שהרי כשעבר מצד אחד של הסוכה לצד השני, אינו מבטל קביעותו, וה'טיול' שהוא עושה שם שפיר נחשב ל'טיול' של קבע משום שהוא המשך לקביעות סעודתו, והרי הוא נעשית חוץ להכשר סוכה. ובזה נראה דכולי עלמא מודו לחומרת היסוד ושורש העבודה, דאסור לשהות שם שלא לצורך, אפילו רגע אחת.

בספר יסוד ושורש העבודה (שער יא פרק יב) כתב וז"ל, במצות עשה עלינו וכו', שיהיה האדם אוכל ושותה וישן ומטייל בסוכה וכו', וטיול הוא כמו שהולך אדם לפעמים הילך הילך ולפעמים הוא יושב, אף שלא בשעת אכילה ושתיה, כל אלו מחיוב האדם במצות עשה מן התורה דוקא בסוכה, ולא בביתו שהוא דר בו כל השנה, עכ"ל. וכתב עוד על פי מה שהביא מהאבודרהם וז"ל, דכי אמרינן בסוכה 'לילה הראשון חובה' הני מילי האכילה, אבל הישיבה חובה היא בכל הימים, שאי אפשר שלא יעמוד מעט בביתו, או ביום או בלילה, וישן מעט, ואותו מעט צריך לעמוד בסוכה וכו', עכ"ל האבודרהם. וכתב עליו היסושי"ה וז"ל, הרי מבואר שאפילו ישיבה או הליכה מעט, הנקרא 'טיול' בגמרא, צריך דוקא בסוכה, כי מה שכתב הכתוב "בסוכות תשבון", הוא לשון עכבה, כן פירשו כל המפרשים, עכ"ל היסוד ושורש העבודה.

ומבואר דס"ל שכוונת האבודרהם במה שכתב "שאי אפשר שלא יעמוד מעט בביתו או ביום או בלילה וישן מעט", היינו לשתי דברים נפרדים, 'עמידה' ו'שינה', וה'עמידה' היינו מה שנקרא בגמרא 'טיול', ועל שניהם כתב האבודרהם דאפילו מעט מהם צריך להיות בסוכה. ולאפוקי מדעת הסוברים דדוקא 'טיול' הנעשה באופן קבוע צריך סוכה.

ועל פי הנחה זו כתב היסושי"ה וז"ל, לפי זה, מחייב האדם להזהר שלא יצא כל שבעת ימי החג מהסוכה לביתו כלל וכלל, אם לא לדבר הכרחי מאוד. ולהמשיך הדבר הזה, אם צריך לשתיה ומוכרח לצאת מן הסוכה לבית לומר להביא לו המשקה לסוכה, אסור לו לשהות בביתו רק שיעור הדיבורים של צרכי השתיה, ויהי ככלותו לדבר מיד חייב לשוב לסוכה, כי אם ישהה מעט יותר מכדי צרכו בבית, עובר על מצות עשה של 'בסוכות תשבון', כפי שמבואר בלשון אבודרהם וכו', ועל כל רגע ורגע ששהה בביתו חוץ לסוכה על 'לא דבר הכרחי' כנ"ל, עובר על מצות עשה מן התורה, זולת הלימוד כשהיא בעיון רב ועצום, והתפלה, התירו רז"ל חוץ לסוכה, עכ"ל.

והנה, שאר הפוסקים לא כתבו כן, ובספר הליכות שלמה (תשרי, פרק ט, דבר הלכה אות יח), אחרי שהביא דברי היסושי"ה כתב עליו וז"ל, אך להלכה ודאי אינו כן, והיינו משום דנקטינן דאף שכל רגע שהאדם יושב בסוכה הרי הוא מקיים מצוה, מ"מ הדין של 'תשבו כעין תדורו' הוא כפשוטו וכו', וכאילו מפורש אמרה תורה להתנהג בחג עם הסוכה כדרך רוב אנשים בבית של כל ימות השנה, עכ"ל.

ובמקום אחר הוסיפו (הליכות שלמה שם, הערה 68), שפעם אחת כששאלו הגרש"ז אויערבך על דברי היסושי"ה אמר וז"ל, אין אלו אלא מילי דחסידותא, ונאים הדברים לבעל היסוד ושורש העבודה, דחסדאין מיליה, עכ"ל. ורצה לומר, שרוב דברי הספר ההוא הוו על דרך 'החסידות', ולפנים משורת הדין. ואע"ג דהיסוד ושורש העבודה כתב את דבריו על פי מה שדייק בלשון האבודרהם, נראה דכוונת הגרש"ז אויערבך לומר, דאפילו נימא דזהו באמת שיטת האבודרהם, מ"מ דעת יחיד הוא בזה, ואין זו דעת שאר הראשונים.

ובאמת, יש מן הפוסקים שפקקו אם האבודרהם עצמו ס"ל כן, ובמועדים וזמנים (חלק ו סימן סה) כתב הגר"מ שטרנבוך "ולעניות דעתי דבריו [של היסושי"ה] הם חידוש גדול". וביאר שם, שפירושו של היסושי"ה בלשון האבודרהם אינו מוכח כלל, ולול"ד היה נראה לפרש שכוונת האבודרהם בהא דכתב "שאי אפשר שלא יעמוד מעט בביתו או ביום או בלילה וישן מעט, ואותו מעט צריך לעמוד בסוכה" היינו לשינה דוקא, דרק על זה הוא דכתב האבודרהם שגם מעט חייב להיות בסוכה, וכדמבואר מהגמרא (סוכה כו.).

והקשו עוד בספר פניני ים (או"ח סימן כא) והשו"ת בית מותניהו (ח"א סימן ה אות מה') על דברי היסושי"ה, מהא דאיתא בגמ' סוכה (מו.): שהסוכה 'עומד למצותו' גם בבין השמשות שבין 'הושענה רבה' לשמיני עצרת [אף בארץ ישראל שאין מצוה לישב בסוכה בשמיני], משום דאי אתרמי ליה סעודתה באותה שעה,

לצאת ידי מצות אכילה בסוכה בליל ראשון של חג בסוכות בפת הבאה בכסנין

ראש הכולל הרה"ג ר' דוד צוקער שליט"א

בליל ראשון של חג הסוכות מחוייבים [הזכרים] לאכול כזית פת בסוכה. ודנו הפוסקים האם יכולין לצאת ידי חיוב זה בפת הבאה בכסנין [עיסה שנילושה במי פירות דהוה פה"ב לפי דעת הרמב"ם]. והמ"ב (סי' תרל"ט ס"ק כ"א) פסק בשם השע"ת דאין לצאת בפה"ב. ומסתיתם לשונו נראה דאפי' אם קובע סעודתו עליו, דמברכין עליו ברכת המוציא ולאחריו בהמ"ז, מ"מ אין לצאת בו ידי מצות אכילה בסוכה בליל ראשון.

ולכאורה עיקר השאלה תלויה האם פה"ב דין לחם עליו מה"ת או דילמא רק מדרבנן דין לחם עליו ולא מה"ת. ונראה דפליגי בזה הב"י והד"מ באו"ח (סי' קס"ח) דהב"י כ' שם דעיסה שנילושה במי פירות לא יצאה מכלל לחם [ומשי"ה חייבת בחלה כמבואר בפ"ב דחלה]. ומטעם זה ס"ל לב"י שם דאפי' במעט מי פירות או תבלין לא מברך המוציא, אף דבכה"ג פשיטא דלא יצא מכלל לחם, מ"מ כיון שאין דרך בני אדם לקבוע סעודתן עליו [כל שטעם התערובת ניכר בעיסה] לא חייבוהו חז"ל בברכת המוציא וגי' ברכות. אולם הד"מ שם חולק על הב"י, וס"ל דרק כשיש הרבה תבלין או מי פירות מעורבים בעיסה מברכין מזונות, דבכה"ג יצא מכלל לחם, וכלשון הד"מ שם וז"ל, דס"ל דלא יצא מכלל לחם במה שיערב בו תבלין... מטעם אפי' עיקר העיסה נילוש בו עכ"ל.

ועוד דנו הפוסקים האם יכולין לצאת בפה"ב חיוב סעודת שבת או לא. וני"מ לדינא במי שאכל פה"ב ביום השבת לאחר התפילה וברך אחריו מעין שלש והזכיר בה של שבת. ושוב שכח לומר רצה בבהמ"ז בסעודת שבת שאכל אח"כ, האם חייב לחזור ולברך בהמ"ז, דאם כבר יצא חובתו באכילת פה"ב א"צ לחזור ולברך, ואם לא יצא בפה"ב חייב לחזור ולברך. וכבר דיבר בזה באריכות בסי' קהלות יעקב על מס' ברכות, יעו"ש.

והנה בסי' כתר ראש (או"ח פ"א הע' מ"ז) כ' בשם הגר"א, וז"ל, בסי' בית יעקב שמעתי מפי תלמידו המובהק ר' סעדיה שראה על פת הבאה בכסנין, שעושין עם חמאה, פסק רבינו הגר"א שגם האוכל כשיעור קביעות סעודה איננו צריך לברך בהמ"ז, מטעם דאין אחרים קובעים סעודה לבני ביתם או לאורחים עכ"ל. ולפי"ז על הרבה סוגי עוגות המצויות בזמננו, לא יברכו המוציא, אף אם אכלו כשיעור קביעות סעודה וקבעו סעודתם עליהם, כיון שאין רגילים לקבוע עליהם אלא לאכול אותן לקינוח בין הארוחות. ועי' בסי' ליבון הלכה (עמ' 201) דזכדעת הגר"א מובא נמי בסי' מגד גבעות עולם (ח"ב) בשם מרן הגר"ח מברסק. אולם מסיק שם דמסתיתם הפוסקים לא נראה שחילקו בזה. והובא בסי' הנ"ל בשם מרן הגר"ח זצ"ל דלא נהוג בזה כדעת הגר"א.

והנה סמך לשיטת הגר"א והגר"ח הוא מהא דאיתא בריש פ' כיצד מברכין (דף ל"ה ב') דין סעיד ומשמח, ומקשי' הגמ' דא"ה נברך עליה שלש ברכות, [בסי' דברי דוד הבין שקושיית הגמ' היינו דמה"ת יש לברך עליה ג' ברכות, דכיון דסעיד מסתברא דדינו כלחם לברך עליה שלש ברכות]. ומתרץ' הגמ', לא קבעי אינשי סעודתייהו עליוה... אי קבע עליוה סעודתיה מאי? ... בטלה דעתו אצל כל אדם, ע"כ. הרי מבואר דהיא דבעינן קביעות סעודה אם אין דרך אינשי לקבוע סעודה עליה, אפי' מי שקובע סעודתו עליה, בטלה דעתו אצל כל אדם ולא נחשב קביעות סעודה. ולכאורה ה"ה בפה"ב, אם אין דרך בני אדם לקבוע עליה סעודה בטלה דעתו של מי שקובע עליה סעודה אצל שאר בני אדם שאין דרכם לקבוע סעודה על מין זה של פה"ב, והיינו כדעת הגר"א.

ויש להוסיף, דהנה כבר הבאנו שאילת הפוסקים האם דין פה"ב מה"ת כלחם גמור, אלא מפני שאין הדרך לקבוע עליו סעודה לא חשיבי כ"כ, ולא תקנו חכמים לברך עליו ברכת המוציא ובהמ"ז אפי' קבע סעודתו עליו [דמה"ת בלא"ה אין מברכין עליו בהמ"ז דהא לא אכל כדי שביעה], ואז חייב בבהמ"ז מה"ת דהרי אכל כדי שביעה. ולפי צד זה, דהוה לחם גמור מה"ת, לכאורה יוצאין בפה"ב מצות סעודת שבת, וגם מצות אכילה בסוכה בליל ראשון של חג הסוכות. או דילמא מה"ת אין דינו של פה"ב כפת, ולכן אין מברכין עליו ברכת המוציא

ובהמ"ז, אפי' קבע עליו סעודתו. ואז תקנו חז"ל לברך עליו המוציא ובהמ"ז. ולפי"ז י"ל דאין יוצאין בו מצות סעודת שבת [דאולי בעינן פת דאורייתא לסעודת שבת] וכ"ש שאין יוצאין בו מצות אכילה בסוכה בליל ראשון של סוכות.

והנה באו"ח (סי' קפ"ד ס"ו) איתא דשיעור אכילה לברך עליה ברכת המזון הוא בכזית. ובמ"ב שם (סי' כ"ב) וז"ל, היינו מדרבנן, אבל מדאורייתא אינו חייב לברך ברכת המזון כי אם כשאכל דוקא שיעור שביעה, שנאמר "ואכלת ושבעת וברכת". ושיעור שביעה משמע מס' החינוך (פ' עקב מ' ת"ל) דאינו שוה בכל אדם, אלא כל אחד יודע שביעתו, ואם דרכו תמיד לאכול כדי מחייתו לבד גם זה נחשב שביעה עכ"ל המ"ב. והיינו שאין כוונת "שביעה" הרגשת שובע של הגוף, אלא שהאדם שבע ומסתפק באכילה זו. ולכן בצדיק שמסתפק בכדי מחייתו נחשב לשביעה אף שאין הגוף מרגיש שביעה גמורה. וכי ע"ז בשעה"צ דמשמע מדברי החינוך דה"ה להיפך ברעבתן, שאינו שבע כי אם מאכילה מרובה מאד, אינו מתחייב כי אם לפי שביעתו. ועי' בגמ' ברכות (מ"ב א') רב הונא אכל תליסר... א"ל רב נחמן עדי כפנא, אלא כל שאחרים קובעים סעודה צריך לברך. וברשי"י שם מביא שני פירושים: האם הסוגיא מייירי בפה"ב [שיטת רב האי] או בפת גמור [שיטת רבותיו של רש"י], דלא מברכין אחריו [בהמ"ז דאורייתא] דבעינן "ואכלת ושבעת". וכי בשעה"צ דמפירוש רבותיו של רש"י מוכח דלא כדברי החינוך, דמשמע דלא תלוי בשביעה ידידה אלא בשיעור שביעה לרוב בני אדם, וה"ה להיפך דאף אם לדידה אכל שיעור המספיק, מ"מ כיון דלרוב העולם אין זה שיעור המספיק אין זה נחשב כדי שביעה ואינו חייב לברך בהמ"ז מה"ת.

וצ"ל שהחינוך ס"ל כפי' ראשון של רש"י דהגמ' מייירי בפה"ב. ויש לעיין דלפי דעת החינוך נמצא דשיעור קביעות סעודה לפה"ב אינו תלוי בשיעור של כדי שביעה דפת לחיוב בהמ"ז דאורייתא. דשיעור שביעה יכול להיות הרבה פחות משיעור קביעות סעודה. וא"כ קשי' [לפי הצד דפה"ב הוא לחם מה"ת] היאך אפשר לומר דלא יתחייב לברך בהמ"ז על פחות מכדי קביעות סעודה, הא כבר אכל שיעור דכדי שביעה למי שדרכו לאכול רק כדי מחייתו, ונתחייב בבהמ"ז מה"ת. וכבר העיר בקושיא זו בהג' הגרע"א על סי' אבן העזר. וכי דניחא לפי דעת הסוברים דמה"ת די בברכה אחת מעין שלש, ולא צריך שלש ברכות אלא מדרבנן.

ועוד י"ל לפי החינוך, דפה"ב לא נחשב כלל פת מה"ת. ואף כשאוכל שיעור קביעות סעודה אין חיובו אלא מדרבנן. [כבר נסתפק בזה בפמ"ג, הובא בשעה"צ (סי' ר"א ס"ג ס"ק י"ד, יעו"ש)]. ולכן שפיר י"ל דלא חייבוהו חז"ל בבהמ"ז אפי' אכל כשיעור קביעות סעודה. ונמצא דלפי שיטת החינוך מוכח דפה"ב אינו פת מה"ת, והוא כנ"ל בשם הד"מ.

אמנם מדברי הרמב"ם לכאורה מוכח להיפך מזה. דהא דעתו דיוצאים חובת מצה בליל ראשון של חג המצות במצה הנלוש במי פירות, דלא נחשב מצה עשירה רק הנלוש ביין שמן וחלב, ולא בשאר מי פירות. והקשי' המג"א דהיאך יוצאים בו חובת מצה, הא לא הוה כלל לחם דברכתו בורא מיני מזונות, דהוה פה"ב לדעת הרמב"ם בהל' ברכות [דנילוש במי פירות היינו פה"ב]. ולכאורה צ"ל בדעת הרמב"ם דגם פה"ב הוא לחם גמור מה"ת ויוצאין בו מצות מצה דאורייתא. ומיושבת קושיית המג"א. וכבר העירו בזה כמה אחרונים, וכתבו דהוא כעין המבואר בגמ' (ברכות ל"ו א') לענין כובא דארעא, דאע"ג דברכתו במ"מ, כ"ז שלא קבע עליה סעודה, מ"מ יוצאין בו ידי חובתו בפסח, אלמא דשפיר נחשב לחם. וכמו"כ י"ל לענין פה"ב, דאע"ג דברכתו במ"מ, מ"מ דין לחם עליו ויוצאים בו ידי חובת מצה.

והנה יש להעיר מהא דאיתא בשעה"צ (סי' ר"ט ס"ק י"ד) דהקובע סעודתו על פה"ב, ונסתפק האם בירך בהמ"ז או לא חייב לברך עוד הפעם משום ספק דאורייתא לחומרא. ומבואר דפה"ב הוא לחם גמור מה"ת, וכ"כ שם להדיא. והוא דלא כמו שהוכחנו בדעת המ"ב, מדהביא שיטת החינוך להלכה, דע"כ ס"ל (המשך בעמוד 4)

דפח"ב אינו לחם מה"ת? וצ"ל דרך כל זמן שלא קבע סעודתו עליה לא הוה לחם מה"ת, אבל לאחר שקבע עליה סעודתו שפיר נחשב לחם מה"ת. ולכן אזלי לחומרא באכל כדי שביעה ונסתפק אם כבר בירך בהמ"ז או לא. וכן מבואר במנ"ח שמחלק בפה"ב בין אכל כדי שביעה ללא אכל כדי שביעה לענין לצאת בו מצות מצה. ועי' בס' קהלות יעקב (ברכות ס"ח) שתמה על סברא זו, דאין יתכן דעיי קביעות סעודה שלו יעשה ללחם דאורייתא.

והנה המ"ב (סי' קס"ח ס"ק ל"ד) כי על דברי הרמ"א שם שכי שאנו נוהגין בתערובת של מעט תבלין או מי פירות דלא נחשב לפה"ב [לא כשיטת המחבר], והראיה היא ממה שאנו נוהגין לאפות לחם משנה פת עם מעט שמן ותבלין (ד"מ) עכ"ל. והנה המ"ב לא העתיק דברי הדי"מ כלשונן, שהד"מ כי דהראיה היא ממה שמברכין "ברכת המוציא" על פת זה. וגם לא העתיק המ"ב מש"כ בד"מ להוכיח מסעודת נשואין. ונראה פשוט דהמ"ב אזל בזה לשיטתו, דפסק בס"ק כ"ג כדעת המג"א דקביעות סעודה אי"צ להיות מפת לחוד, אלא כל שאכל פה"ב עם בשר או דברים שמלפתים בו את הפת ואכל שיעור שאחרים רגילין לשבוע ממנו כשאוכלין עם דברים אחרים, נחשב קביעות סעודה, ועי"ש. ולפי"ז אין ראיה ממה שמברכין עליהם המוציא בסעודת שבת ובסעודת נישואין דדין פת עליהם, דהלא אוכלין כשיעור קביעות סעודה. מכיון שאוכלין הלחם עם דברים אחרים בשיעור קביעות סעודה. [הד"מ ע"כ לא ס"ל כדעת המג"א בשיעור קביעות סעודה]. אלא עיקר הראיה הוא ממה שיוצאין בו מצות לחם משנה ומצות סעודת שבת. דאם היה נחשב פה"ב לא היה עליו תורת לחם מה"ת ולא היינו יוצאין בו מצות סעודת שבת אפי' בקביעות סעודה. ומוכח מזה דס"ל למ"ב דפה"ב לא הוה לחם מה"ת, אפי' בקובע עליו סעודתו. ואזל לשיטתו בה"ל סוכה דאין יוצאין מצות אכילה בסוכה בליל ראשון בפה"ב. ומוכח דלא נחשב לחם מה"ת. וכבר הוכחנו מלשון הדי"מ (סי' קס"ח) שכי וז"ל, דס"ל דלא יצא מכלל לחם במה שערב בו תבלין או שאר משקין מעט אפי"צ עיקר העיסה נילוש בו עכ"ל. דס"ל לדי"מ דהא דמברכין מזונות על פה"ב הוא משום דיצא מכלל לחם. וקשי דהרי ס"ל למ"ב בשעה"צ (סי' ר"ט ס"ק י"ד) דאם קבע סעודה על פה"ב, חייב בהמ"ז מה"ת. וע"כ דשפיר נחשב לחם מה"ת, וא"כ קשי אמאי אין יוצאין בו סעודת שבת, ומצות אכילה בסוכה בליל חג הסוכות?

ונראה לומר דהכל אי"ש עפ"י הגמ' בברכות (ל"ה ב') שהקשי דא"ה [דיין מסעד סעיד כמו לחם] נברך עליה שלש ברכות. ובפשוטו כוונת הגמ' להקשות דנברך עליה ג' ברכות מה"ת, וכן מבואר בס' דברי דוד ובעוד ראשונים ואחרונים [ועי' חזו"א]. וקשי ד"לחם" כתיב בתורה, והיאך יתחייב לברך ג' ברכות על יין? וצ"ל דס"ל לגמ' לדבר פשוט דהא דבעינן לחם היינו "סוג אכילה" שהיא כעין אכילת לחם, ולא בעינן חפצא דלחם ממש. וכיון דיין מסעד סעיד כמו לחם, כמבואר בקרא, יתחייב לברך עליו בהמ"ז מה"ת. דשתייתו ה"ה "כאכילת לחם". ותי' הגמ' דכיון דלא קבעי אינשי סעודתייהו עלויה, לא נחשב אכילתו כאכילת לחם. ואף אם הוא קובע סעודתו עליו, בטלה דעתו אצל כל אדם. ולפי"ז י"ל דאף אם פה"ב אינו חפצא של לחם מה"ת, ואין יוצאין בו מצות אכילה בסוכה או מצות סעודת שבת, מ"מ אכילתו נחשבת כאכילת לחם כיון דסעיד כמו לחם, אם רק קובע עליו סעודתו, כמו דקס"ד לומר ביין שיתחייב בהמ"ז מה"ת. אלא דביין אין מברך עליו בהמ"ז מטעם זה, דאין דרך לקבוע עליו סעודה, ולכן אין אכילתו נחשבת כאכילת לחם. ואף מי שקובע עליו סעודתו בטלה דעתו אצל כל אדם. משא"כ פה"ב כמה בני אדם קובעים סעודתם עליו ולא בטלה דעתם. ולכן מי שקובע סעודתו עליו חייב בהמ"ז מה"ת, כמו דס"ד לומר ביין. ואע"ג דלא הוה חפצא דלחם, ואין יוצאין בו מצות סעודת שבת.

והנה לפי הנ"ל נמצא דפה"ב לפי דעת המ"ב אינו לחם מה"ת לצאת בו מצות סעודת שבת או מצות אכילת מצה בליל פסח. ורק לענין בהמ"ז דינו כפת אף מה"ת כשקובע עליו סעודתו, דאז אכילתו היא כאכילת פת. ולפי"ז במין פה"ב דאין הדרך כלל לקבוע עליו סעודה פשיטא דאין דינו כפת והרי הוא כמו יין דאין מברכין עליו בהמ"ז, ואפי' אם הוא קבע עליו סעודתו, דבטלה דעתו אצל כל אדם, וכדעת הגר"א והגר"ח הנ"ל.

SUKKOS

SMALL ACTIONS • BIG IMPACT

(Continued from cover)

The *Medrash* (Yalkut Mishlei 949) says that someone who is lying in his bed and thinks "tomorrow I am going to do something nice for so and so," is destined to rejoice with the *tzadikim* in the future. This is true *chesed*, because no one is asking him for anything. *Chesed* in this form is emulating Hashem's *middah* of *chesed*, thereby attaching oneself to Hashem. The joy of *tzadikim* is to be connected to Hashem and this person deserves to share in that joy.

With this in mind, perhaps this is a second explanation of why the reward for Avraham's *chesed* was the *Ananei HaKavod* and the *sukkah*. The *Ananei HaKavod* created a place where Klal Yisroel lived as one with Hashem, separated from the rest of the world. That connection was Avraham's reward. The *sukkah* continues the effect of the *Ananei Hakavod*, allowing us to live removed from the world of distraction and separation, living as one with Hashem.

Moshiach's Name and the Lulav

There is a very intriguing *Gemara* in *Pesachim* (5a). The *Gemara* (according to the *Maharsha*) says that in the merit of the *mitzvah* of our rejoicing with the *lulav*, we will rejoice with the coming of Moshiach. Moshiach's name is Menachem and he will bring consolation and happiness. To prove this point, he cites a *pasuk*, "שמחנו כימות עיניתנו" – make us happy like the days of our affliction" (*Tehillim* 90:16). Of the many *pesukim* which refer to the joy of Moshiach's coming, why did the *Maharsha* pick this one?

Perhaps the answer is that the joy described here is made complete through a great amount of consolation. Every ounce of suffering will be transformed into an ounce of happiness. In order to be completely joyous, we will be allowed to understand the purpose of all that hardship, and we will consequently rejoice over that very suffering, fulfilling the implication of the *pasuk* שמחנו כימות עיניתנו.

With this understanding, perhaps we can suggest a little deeper understanding of why the *lulav* gives us this *zchus*. The *Seder Olam* reveals to us that one of the reasons we take these four species specifically is because they are unique in the way they are taken care of by Hashem. While every blade of grass has a *Malach* that controls it, these four species are controlled directly by Hashem. Just as Klal Yisroel has no intermediaries, so too these four species have no intermediary.

We now understand that we are rejoicing with these four species specifically because we have something in common with them. We rejoice over the knowledge and comfort in knowing that every last thing that happens to us is carefully decided and planned by our Father in heaven.

It follows that in the merit of us being joyful about our special *hashgacha pratit*, we will be *zoche* to rejoice over it in the future. When Moshiach – whose name is Menachem – comes, we will be granted an understanding of Hashem's ways in a way that will bring consolation, resulting in true happiness. May we see that day very soon.

Koheles - For Hashem is in the Heavens

The *pasuk* says in *Koheles* (5:1), "אל תבה על פיך ולבך אל ימרה להוציא דבר לפני האלקים כי" – Be careful with your words, for Hashem is in *Shamayim* and you are on the land; therefore, your words should be few (loose translation)." The Dubno Magid (*Kol Yaakov, Koheles*) questions the rationale of this *pasuk*. It seems counter-intuitive to stress the fact that Hashem is in *Shamayim* and we are so far away on earth. If He's so far away, how can this thought bring us to be more careful with our words?

He answers with a *maschal*. An expert builder once got a blueprint of an extravagant and glorious palace from a distant province. It had tens of rooms, each one especially large and spacious. Grand hallways and staircases, foyers and ballrooms, all coming together throughout the multi-story building to create a magnificent structure. All of this was depicted on a particularly small-scale blueprint, making it hard to use. The builder gave his apprentice the task of redrawing it on a larger scale so that he could have a more useable copy for his records. Upon completion, the builder inspected the new drawing. Mostly, it was perfect, but there was one corner that just wasn't there. A small piece, but it was clearly missing. After questioning, the apprentice became defensive. "Everything here is perfect except for one small spot. How big is it already, an inch? What's the big deal?" "Fool!", shouted the builder.

“Don’t you know that every ‘small little inch’ on that little paper represents another extravagant room in the palace? Do you think the palace can be built minus one big room somewhere?”

Shlomo Hamelech is telling us that our words on earth may seem inconsequential, just a little word here and there. Indeed, we are on little earth, but Hashem is in *Shamayim*. He cares about every word, and every word is a world in *Shamayim*. The spiritual structures up there are far bigger than any palace on earth and our words and actions are the blueprints for them to be built. This is indeed good reason for us to be careful with every word.

The Small with the Big

The *pasuk* in *Tehillim* (part of Hallel) says, “יִרְאֵי ה’ הַקְטָנִים עִם הַגְדֻלִּים – bless those who fear Hashem, the small with the big.” Simply understood, this is referring to the young and the old, that both should be blessed. Perhaps, though, there is a different understanding. There are “small *Yirei Hashem*” and “big *Yirei Hashem*.” The *pasuk* is saying that *beracha* should come to all of them together (see *Eitz Yosef* quoted in *Mei’am Loez*).

We can explain this based on a pretty well-known interchange between Reb Shlomke Zviller and a *chassid* who came for a *beracha*. The Rebbe greeted him warmly, as he did for everyone who came. “How can I help you, *Tzadik*?” The man’s eyes lit up. “I came for a *beracha* for my daughter who needs a *shidduch*, but now that the Rebbe called me a *Tzadik*, I have a great idea. My daughter, the daughter of a *tzadik*, would be a perfect match for the Rebbe’s son, the son of a *tzadik*.” Reb Shlomke explained patiently that there are many types of *tzadikim*. “It would be best if you do a *shidduch* with your type of *tzadik* and I do with my type.”

There is much truth in Reb Shlomke’s characteristic greeting. ועמר כולם צדיקים – indeed, every *Yid* is a *tzaddik* in a way. Some are big and some are smaller *tzadikim*. So it is with *Yirei Hashem*; there are small *Yirei Hashem* and there are big *Yirei Hashem*.

At times, one may think of himself as unworthy of Hashem’s *beracha*. He may think of himself as a small *Yirei Hashem* and indeed, he may only be a small *Yirei Hashem*. But in truth, he is a part of the blueprint of an enormous and magnificent palace, and his “small *Yiras Shomayim*” is absolutely imperative for the building of that palace. To that extent, Dovid Hamelech beseeches hashem, “Send *beracha* to all of those who fear you, the small with the big, together.”

Whatever level we find ourselves on, that is what we should use to serve Hashem. Of course, we should always be growing, but we should never belittle what we have already accomplished. We should allow ourselves to recognize that Hashem is awaiting our *avodah*. He wants my *hallel*, my *lulav*, my Torah and *mitzvos*, and He will send equal *beracha* to whoever serves him to the best of their personal ability.

DID YOU KNOW?

(continued from cover)

the five grains (wheat, barley, oats, spelt or rye), he should eat them in the Suckah if he intends to eat more than a *k’beitzah*. However, the *beracha* of *Leisheiv B’Suckah* should only be recited if he is eating the food with a *kvius* (“permanence”) – not when eating it as a snack. The following scenarios are considered a *kvius* which require a *beracha*: a) One sits down to eat with three or more friends, or b) one eats a large amount of food that would fill him up for a meal.

- **Pastries:** If one wishes to eat more than a *k’beitzah* of pastries, one should say the *beracha* of *Leisheiv B’Suckah*. However, since there’s some doubt about the matter, the *Mishnah Berurah* (639:16) writes that it is proper to plan on staying in the Suckah for some time after eating, which obligates a *beracha* according to all opinions. If one is eating in order to fulfill the mitzvah of making *kiddush b’makom seudah* on Shabbos and Yom Tov, then a *beracha* can be recited even without staying in the Suckah.

- **Meat, Chicken, Fish, Cheese, Fruits and Vegetables:** *Leisheiv B’Suckah* is not recited on these foods even if one establishes a meal on these items (*Shaar Hatziyun* 693:39).

- **Wine:** There is a dispute regarding wine, and *Mishnah Berurah* (639:13) rules that *Leisheiv B’Suckah* is not recited.

The Order

What is the correct order for the *berachos*? When one eats bread, the *beracha* of *Hamotzi* must be recited prior to *Leisheiv B’Suckah*. Is it the same ruling regarding *Mezonos* foods? Rav Shlomo Zalman Auerbach zt”l writes that unlike bread, the *Leisheiv B’Suckah* recited upon pastries is not a certain obligation. Since, as mentioned, the possibility exists that one is truly not obligated to recite *Leisheiv B’Suckah*, it may be considered an interruption between the *Mezonos* and the eating. Therefore, the *beracha* of *Leisheiv B’Suckah* should be recited before the *Mezonos* (since the *beracha* goes on the sitting in the Suckah – not necessarily the eating) (*Halichos Shlomo* 9:10-11; but see *SS”K* 48:fn 45 & *Tikkunim*). Nevertheless, the common custom is to recite the *beracha* on *Mezonos* foods prior to *Leisheiv B’Suckah* (see *Chut Shani* pg. 250; *Rosh Kolloel*, Harav Dovid Zucker *shlita*).

Sitting or Standing

In general, the *beracha* recited before doing

a mitzvah, such as blowing *Shofar*, must be recited while standing. Nevertheless, the *Pri Megadim* (A”A 8:1) writes that *Leisheiv B’Suckah* is different. Just like the *beracha* over *Hafrashas Challah* can be said while sitting because it allows one to eat, giving it the status of a *Birkas Hanehenin*, so too, the *beracha* of *Leisheiv B’Suckah* permits one to eat his meal in the Suckah and can therefore be said while seated.

Havdalah

The *Mishnah Berurah* (639:30) writes that if one regularly recites *Havdalah* at home, it must be recited in the Suckah on *Sukkos*. As mentioned, there is a dispute if the *beracha* of *Leisheiv B’Suckah* is recited on wine, and the *Mishnah Berurah* (639:13) rules that *Leisheiv B’Suckah* is not recited. Therefore, some rule that *Leisheiv B’Suckah* is not recited at *Havdalah* (*Kovetz Halachos* 15:9). Others, however, rule that *Leisheiv B’Suckah* should be recited because the nature of *Havdalah* is that it requires some level of *kvius*. It would be highly unusual to recite it while standing in the street, and it’s generally recited while in the house (*Halichos Shlomo* 9:11). To avoid the issue, many *Poskim* recommend reciting the *beracha* of *Leisheiv B’Suckah* before drinking the wine and then eating some cake or cookies (more than a *k’beitzah*) right after drinking the wine (*Shiurei Halacha* 23:12 citing the *minhag* of the *Steipler Gaon*).

Related Halachos

- **Forgot to Make the Beracha:** If one forgot to recite *Leisheiv B’Suckah* before eating, he should recite it in middle of the meal. If one already completed the meal, he can still recite the *beracha* provided that he’s still sitting in the Suckah since the mitzvah continues as long as he remains in the Suckah. Nevertheless, some *Poskim* write that he should try to eat something after reciting the *beracha* (see *Mishnah Berurah* 639:48).

- **Suckah Visit:** One who visits his friend in their Suckah should only recite *Leisheiv B’Suckah* if he eats a sufficient amount of food there (see *Mishnah Berurah* 639:48 and *Shaar Hatziyun* ad loc., *Halichos Shlomo* 9:12, *Hilchos Chag Bechag* II, 15:12, p. 75).

- **Shlock Covering:** If one sat down to eat and recited *Leisheiv B’Suckah* and then realized that the shlock (awning) was covering the Suckah, he must recite *Leisheiv B’Suckah* again (*Mishnah Berurah* 639:48).

שמעו עדיין מה הם מקבלים, ולא ייראו שלא יוכלו לקיימו, כי שמו בטחונם בה' שבוודאי יוכלו לעשותו. א"כ אנו רואים דגם מצוות אתרוג מרמז אל ענין זה של בטחון בהקב"ה. יה"ר שזנכה לישב בקרוב בצלא דמהימנותא, ויפרוש עלינו סוכת שלומנו, בב"א.
(הרב חנוך קפלן)

למען ידעו דורותיכם

מפורש בקרא (ויקרא כג: מג) דטעם מצות ישיבת סוכה הוא "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים". אבל נח' התנאים (סוכה יא:) על איזה סוכות דיבר כאן. ר' אליעזר אומר ענני הכבוד היו. ור' עקיבא אומר סוכות ממש עשו להם. ושיטת ר"ע צ"ב שלכאן אין נס במה שעשו להם סוכות ממש, ולמה צריכים יו"ט מיוחד לזכרונם. ועוד צ"ב דגם ר"ע מודה דבמדרב היו ענני הכבוד, וא"כ למה ס"ל דמצות סוכה לזכר הסוכות ממש ולא זכר לענני הכבוד.

ושמעתי מהרה"ג ר' יהושע דוד טורציץ שליט"א לבאר פלוגת ר"א ור"ע ע"פ דברי המשך חכמה (פ' בראשית תח"פ זה ספר תולדות אדם) שמבאר הפסוקים באש"ר "ידודך ה' כל מעשיך וחסידיך יברכוכה. כבוד מלכותך יאמרו וגבורותך ידברו. להודיע לבני אדם וגבורותיו וכבוד הדר מלכותו". הפסוק מחלק בין חסידים ושאר בני אדם בדרם להכרת כבוד ה'. אצל חסידים כתוב תחילה כבוד מלכותו ואח"כ על גבורותיו, ואצל בני אדם כתוב להיפך, תחילה כתוב גבורותיו ואח"כ כבוד מלכותו. ובי' המשך חכמה דהחסידיים שדבוקים בה' מכירים שכל מציאות הבריהא הוא מהשפעת הבורא, ועל כן בראותם הבריהא והנהגת ה' הרגילה משיגים על ידי זה כבודו יתברך. וזהו מה שכתוב "ידודך ה' כל מעשיך, וחסידיך יברכוכה. כבוד מלכותך יאמרו" וגם בגבורותך שהוא הנהגת ה' שלא כדרך הטבע ידברו. אבל בני אדם הפשוטים כבר נתרגלו בהנהגת ה' התמידית, ולא מתבוננים במעשה ה' אלא בזמן שעושה נסים שלא כדרך הטבע. וזהו מה שכתב **להודיע לבני אדם** שהם הפשוטים עם גבורותיו שהם השינויים מדרכי הטבע, ועל ידי הגבורות יכירו גם בכבוד הדר מלכותו. נמצא דיש ב' דרכים להגיע להכרת מעשה ה'. בחסידים מספיק להם לראות הנהגת ה' הרגילה שהוא דרך הטבע, ומזה לבד מכירים דרכי ה'. אבל פשוטי עם צריכים לראות הנסים שלא כדרך הטבע ומזה מודים גם על דרכי הטבע.

וי"ל עפ"י ביאור המחלוקת בין ר"א ור"ע, דודאי לכ"ע היה נס של ענני הכבוד, וגם היה הנהגת הטבע של הסוכות שהיו להם במדבר. ונחלקו על איזה נס ראוי לקבוע עליה מצות סוכה, דר"ע סבר דיותר ראוי לקבוע המצוה לזכר הסוכות ממש שהיו להם שהוא הנהגת הטבע, וכמו דרך החסידים הנ"ל. אבל ר"א סבר דיותר ראוי לקבוע מצות סוכה לזכר הנס של ענני הכבוד ועי"ז יכולים להגיע להכרה דכל הנהגת הבריהא הוא ג"כ מאת ה'.

ולדינא פסק בשו"ע כר"א דמצות סוכה זכר לענני הכבוד. ולפי הנ"ל יש לנו להתבונן בסוכה שהוא זכר לענני הכבוד ולהכיר על ידו שכל הנהגת הבריהא הטבעי הכל הוא מעשה ה' ית'.
(הרב אברהם לייב חיים ירקוני)

איסור נשים לישב בסוכה

שו"ת עונג יו"ט (סי' מט) סבר שפנוי אסורה

לישב בסוכה כיון שהסוכה נתקדש לשם החג והיא אסורה ליהנות מדבר שבקדושה אא"כ יש בה קיום מצוה. וכתב שזה נוגע רק לפנוי, אבל אשה נשואה יכולה לישב בסוכה משום מצות בעלה, שאם היא אינו יושבת בסוכה יש חסרון בתשבו כעין תדורו של בעלה. ובאמת יש מקום לומר דאותו טעם שייך נמי לפנוי שאם היא אינו יושבת בסוכה יש חסרון של תשבו כעין תדורו של אבי' שלעולם האב יושב עם בתו בביתו.

וביותר כל היסוד של עונג יו"ט הוא קשה להבין שלכאורה כל אשה שיושבת בסוכה מקיים מצות סוכה, דאע"ג שזה מצות עשה שהזמן גרמא, מ"מ גם על מצות אלו על אף שאין לה חיוב לעשותה אבל אם היא עושה המצוה, מקיימת מצוה, וא"כ כי היכי שאיש יכול לישב בסוכה אע"פ שהוא נהנה ממנו ה"ה תהא מותרת לישב בו.

וקונטרס בסוכות תשבו (מר' דוד דויטש) מתוך הקשיא עפ"י מש"כ המנחת חינוך שאמר יסוד גדול, שהחיוב לאכול בתוך הסוכה אינו מטעם שיש חיוב לאכול בתוך הסוכה אלא מטעם שיש איסור לאכול חוץ לסוכה, ולכן אם רוצה לאכול צריך לאכול בתוך הסוכה. ולפי"ז דוד טוען שכיון שאין איסור לאשה לאכול חוץ לסוכה א"כ אין כאן קיום מצוה אם היא אוכלת תוך הסוכה, וכיון שאין לה קיום מצוה לכן יש איסור אם היא יושבת בתוך הסוכה.

ויש להקשות על מנחת חינוך שפלי יסודו מה הענין שמובא בגמ' שאדם חייב לעשות כל דבר בתוך הסוכה, למשל יש דין ללמוד ולטייל בסוכה. ואם כל הדין של תשבו כעין תדורו הוא שכיון שיש איסור לאכול חוץ לסוכה וממילא הוא צריך לאכול בתוך הסוכה, מה הענין ללמוד בסוכה - הא אין כאן איסור ללמוד חוץ לסוכה? וצ"ע.

ולפי"ז הא דאיתא בגמ' סוכה דף כח שיש ה' למשה מסיני שנשים פטורות משיבת סוכה, והק' למה צריך הלכתא, הרי מצות סוכה מצות עשה שהזמן גרמא, וגמ' מתוך ב' תירוצים, או שיש הו"א שנשים חייבות משום תשבו כעין תדורו, וכי היכי שאנשים חייבים ה"ה נשים, ועוד תירץ שס"ד שיש גז"ש ט"ו ט"ו ממצה קמ"ל דלא. ויש לחקור מה יסוד של הקמ"ל - מי אמרין שיש הלכתא חדש שאמר לנו שנשים פטורות או דלמא ה' למשה מסיני הוא גילוי מלתא בעלמא שאע"פ שיש ב' סברות לחיוב, מ"מ פטורות משום מצות עשה שלא הזמן גרמא. ולפי הנ"ל כפשוטו צ"ל שמנחת חינוך סבר שיש הלכה למשה מסיני חדשה שנשים פטורות כיון שמצות ישיבת סוכה אינו מצוה עשה שהזמן גרמא. וזה הולך לפי ש"י לבוש (תרמ: א) שכתב שיש לימוד חדש שנשים פטורות ואינו משום מצות עשה שהזמן גרמא בלבד, וגם פרמ"ג (מ"ז תרמ: א) לומד כזה, וזה דלא כדברי ה"ט ומשנ"ב (שם) שסוברים שנשים פטורות משום מצות עשה שהזמן גרמא.

(הרב נפתלי צבי יהודה ביער)

סוכות – זמן שמחתנו

כתב הרמב"ם (הל' לולב ח:ב) "אע"פ שכל המועדות מצוה לשמור בהן, בחג הסוכות היתה שם במקדש שמחה יתירה, שנאמר ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים". ויש להבין מה מיוחד בחג הסוכות שהיה בו שמחה יתירה משאר המועדות, שהרי בכל יו"ט יש מצוה לשמור, ומה שמחה היתירה של סוכות. ומצינו גם שאומרים בכל תפילה וקידוש שסוכות הוא זמן שמחתנו, ומבואר שזהו

מהות היום, הוא עצם תוכן הזמן, כמו שפסח הוא זמן חרותנו, ושבועות הוא זמן מתן תורתנו, וצ"ב.

והנה, בעיקר ענין שמחה בסוכות מצינו שמחה של ניסוך המים, שנקרא שמחת בית השואבה, וע"י עמק ברכה שיש בזה מח' רש"י ורמב"ם אם עיקר השמחה הוא מחמת הניסוך, או רק שסמכו השמחה על ניסוך, אבל מ"מ מבואר שיש איזה קשר בין שמחת סוכות לניסוך המים וצ"ב.

בביאור שמחת חג הסוכות, כתב ר' ירוחם הלוי (דח"מ ח"א צ"ד) לפרש שיסוד השמחה הוא על כפרת עונות של יוה"כ, ומסביר שאדם המלא חטא הוא מלא יגון וצער על הריחוק מהקב"ה שנגרם ע"י חטא, וכשבה הכפרה ביוה"כ אז הוא חוזר לשלימותו וקרבת אלקים, ואין לך שמחה גדולה מזה. וכתב שם לפ"ז שלפי דרגת האדם בהרגשת הצער של הריחוק מהקב"ה - כן יהיה השמחה שלו בסוכות.

ונראה יסוד הדברים, שבכל יו"ט אנו שמחים עם ה' שיש לנו מצב של קירוב לה', שהרי כל מועד הוא התקרבות לה' (מועד מלשון ועד – פגישה) אבל בסוכות יש ענין נוסף, שהוא **הקירוב אחרי הריחוק**, שכל השנה התרחקנו מהקב"ה ע"י החטאים, ונמצאים במצב של מר ורע עזבו את ה', ועכשיו שזכינו לעלות מעל החטאים ולחזור אל אבינו שבשמים - יש מדריגה אחרת של שמחה, וכל מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו.

עפ"ז יכולים להבין הקשר לניסוך המים, שהרי ענין ניסוך המים ע"י רבינו בחי' (פרשת ויקרא ב:יג) שכתב בשם מדרש "מים התחתונים נקראו מים בוכים וכו', כי בשעה שחלק הקב"ה את המים נתן אלו למעלה ואלו למטה, התחילו מים התחתונים בוכים וכו', אמרו **אוי לנו שלא זכינו לעלות למעלה להיות קרובים ליוצרנו** וכו' (ע"ש) ולא עוד אלא שעתידין אתם ליקרב על גבי המזבח במלח וניסוך המים". ומבואר שענין ניסוך המים הוא לפייס בכיית המים התחתונים שהיו בוכים בתשוקה וכיסופים על הריחוק מה' ולא זכו להיות קרוב, ובשעת ניסוך המים בסוכות זוכים להיות קרוב ליוצרם, והוא **קירוב אחרי הריחוק**, והוא מצב גדולה של שמחה.

וממילא מובן שיש בזה קשר ישיר לשמחה של סוכות, שכשם שאנו שמחים בחג הסוכות על הקירוב לה' שבא אחרי מצב של ריחוק, כן הוא שמחת בית השואבה שהוא שמחת המים התחתונים תחת הבכי, על שזכו לקירוב אחרי ריחוק.

ושמעתי ע"ז שיש לפרש הפסוק באיכה ע"פ דרוש, "שפכי כמים לבך נוכח פני ה'", שכמו שבכו המים על הריחוק מה', כן עלינו לבכות ע"ז בימי אלול ועשיית, ולהרבות התשוקה לקרבת אלקים, ועי"ז הבכי מתוך ריחוק שבא ע"י הכרת רעת החטא והריחוק שנגרם על ידו, נוכח לשמוח במצב של קירוב לבוראנו שיבא אחרי כפרת יוה"כ, לך אכול בשמחה לחמך כי כבר רצה האלקים את מעשיך.

(הרב יונתן לפ)

מצות לולב כשחל ט"ו להיות בשבת

בפרשת המועדים כתיב אצל סוכות דבר אל בני ישראל לאמר בחמשה עשר יום לחדש השביעי הזה חג הסוכות וגו' ואח"כ כתיב אלה מועדי השם וגו' ואח"כ כתיב אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי וגו', ולקחתם לכם פרי עץ הדר וגו' וצ"ב בתרתי דאדא למה חלקה התורה פרשת סוכות לתרתי ועוד למה בפעם הראשון כתיב בט"ו לחדש השביעי הזה ובפעם שני השמיט תיבת הזה.

(המשך בעמוד הבא)

חג האסיף

נכתב ע"י חברי הכולל

בענין מצות סוכה ונטילת ד' מינים

א"י בספר צרור המור פ' אמור (כג: מ) בביאור מצות סוכה וז"ל כי אחר שישראל יצאו ביד רמה מיום הדין שהוא ר"ה, והשי"ת סלח לחטאתם מכח התשובה ומכח יוה"כ, רצה השי"ת להודיע לכל העולם זה החסד הגדול שעשה עמם לכפר עוונותיהם לפי שעד עכשיו מכח הדין והעונן היו ישראל בפחד ובדאגה וכו', אבל עכשיו שנצחו הדין והם בשמחה רצה השי"ת שיצאו מבתיים בלי פחד, ויצאו השדה לעשות סוכות ולישב שם בלי פחד ויראה אחר שאין יראים מכח הדין וכו' ולכן אמר בסוכות תשבו שבעת ימים בלי פחד ויראה ואינם צריכים להשגב בעיר חומה דלתים ובריה עכ"ל וממשיך שם לבאר ע"פ דרכו מצות ד' מינים וז"ל ולכן אמר בסוף ולקחתם לכם וכו' כי הם תכסיסי מלוכה וסימני מלכות כמו שכתוב בזוהר שזה דומה לאדם שיש לו דין עם אחר, והם עומדים לפני המלך והמלך חייב לאחד וזיכה לאחד, והיו שם ממתנים לידע עם מי הדין ולא היו יודעים, עד שבא אחד ואמר מי שיוציא בידו שרביט המלך הוא נצח הדין, כן כל העולם עומדים בדין בחודש הזה ואין יודעים מי נוצח הדין, יצא אחד ואמר מי שיוציא בידו שרביט על המלך נצח הדין, כך אמר להם ולקחתם לכם וכו' ואלו הן ארבע טכסיסי מלוכה והוא שרביטו של המלך בענין שכל העולם יודעים שישראל נצחו הדין עכ"ל. היוצא מדבריו הנוראים שיש קשר ושייכות גדול בין הני ב' מצוות ועינים אחד להראות איך ישראל עברו את ימים הנוראים בהצלחה ואין להם מה לפחד. וראוי לציין ע"ז דברי הסדר היום (כוונת לולב ואגודתו) וז"ל עוד שמעתי כי לכל אילן ואילן או עשב או ירק יש שר שולט עליו ואומר לו גדל וד' מינים אלו לא השליטם הקב"ה ביד שר ושטר, אלא כביכול מכחו ומהשגחתו הפרטית הם גדלים ולזה צוה לו ליקח אלו ה' מינים מיוחדים לו בחג להראות לכל שעם ד' אלה והנה הנם בידו שאין להם פחד ואימה משום ברי' בעולם, ואפי' לסי' אין לו כח לשלוח יד בהם אחר שהם מצויינים ומסומנים בסימן של מלך עכ"ל. וע"ע בס' עונג יו"ט בסוף ההקדמה (אות ל"א) וז"ל ענין סוכה יורה על שהוציאנו מממשלת צבא השמים, ונתונים נתונים אנחנו להשגחת ד' והנהגתו בלי שום אמצעי, ולא ככל הגוים בית יהודא החוסים בצל צבא השמים אשר חלק להם, ולזה נצטוונו לעשות צל סוכה ודרשו חז"ל וכו' מה חג לד' אף סוכה לד' וכו' ובעת שאנו מקריבים פרי החג על שבעים האומות לקיום העולם, באותו זמן ממש נצטוונו לקיים מצות סוכה כדי להראות שאף שהם עובדים לצבא השמים, אבל אנחנו חוסים בצל כנפי ד' והנהגתו עכ"ל. וע"ע בספר דרך ד' ח"ד פי"ח אות ב' וז"ל אור ד' ברוך הוא מאיר על ראשם של ישראל ומעטירים באופן שתהי' אימתם נופלת על כל אויביהם ע"י נטילת לולב ומיניו והוא מה שאמר וראו כל עמי הארץ כי שם ד' נקרא עליך וכו' וע"י פרטיות מצות הלולב ונענועיו והקפדתו משתלם ענין זה להתחזק שליטת ד' ברוך הוא על ראשם של ישראל ולהפיל אויביהם לפנייהם ולהכניסם תחתם עד שהם בעצמם יבחרו להיות להם לעבדים וכו', כי כולם ישתעבדו להם וישתחוו להם לקבל על ידם מאור ד' ברוך הוא השורה עליהם והנה תשפיל כל גאותם ויכנעו תחת ישראל וישוּבו על ידם אל עבודתו ית' ולזה הולך כל ענין הלולב בפרטיו עכ"ל.

(ראש החבורה הרב יהושע משה גולדשטיין)

שבעים פרים כנגד שבעים אומות בחג הסוכות

אייתא בגמ' סוכה נה: הני שבעים פרים כנגד שבעים אומות. וצ"ב הא דמקריבים זה בחג הסוכות דוקא. וכתב המשך חכמה (במדבר כט: יח-יט) לבאר הענין של קרבנות אלו, שבאים לכפר על טומאת מקדש וקדשיו. ומבואר בשבועות ב. דשעירים מכפרים על טומאת מקדש וקדשיו, וכתב דה"ה דפרים מכפרים על טומאת מקדש וקדשיו. וטומאה זה שייך באומות העולם משום דעיקר מקדש הוא ישראל כדכתיב ועשו

לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם. ועל מה שאומות העולם מטעים ישראל בדעות ובמעשים רעים, זה הרי לגביהו טומאת מקדש וקדשיו.

ומבואר ברמח"ל (בספרו דרך השם בפרק ח) שע"י עניי הכבוד שהקיפו בני"י במדבר גם היתה תועלת רוחני, שהיו ישראל מובדלים מכל העמים. וכשבני"י מובדלים מן הגוים נשמרים מהשפעות מקולקלות שלהם ונשארים טהורים. ובכל שנה תועלת זו חוזר ונתקיים בחג הסוכות. ויוצא שהקרבן שבעים פרים ומצות סוכה מענין אחד הוא, להיות מובדלים מן הגוים. שבהקרבן שבעים פרים שבאים לכפר על טומאת מקדש וקדשיו רואים חומר הענין של השפעות רעות של אומות העולם, ונתגלה חשיבות הדבר שנשארו שלמים וטהורים לה' לבדו. ואז בשיבת סוכה נשמחים שעל ידה אנו מובדלים מן הגוים. ומתאים מאוד שמקריבים שבעים פרים כנגד שבעים אומות בחג הסוכות דוקא.

(הרב יהושע חיים רעכט)

סוכה – צלא דמהימנותא

ידועים דברי הגר"א אהא דכתי' (תהילים ע"ו) ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון, ששני מצוות יש בתורה שמקיימים בכל גופו של אדם. והם מצוות יישוב א"י, וישיבת סוכה. ויל"ע, למה באמת דווקא מצוות אלו נתייחדו במעלה זאת להיות נעשים בכל הגוף.

ויש לבאר זה עפ"י משי"כ בשו"ת עונג יו"ט בהקדמתו, וכדבריו כמו כן כתבו הרבה מפרשים, דענין ישיבת סוכה יורה על שהוציאנו הקב"ה מתחת ממשלת צבא השמים, ונתונים אנחנו להשגחת ה' והנהגתו בלי שום אמצעי. ולא ככל הגוים החוסים בצל צבא השמים, אשר חלק להם השם (וע"י כענין הזה בדברי הפמ"ג א"א או"ח תרכ"א, ומה שמאריך בענין הזה הגר"ד כהן שליט"א, זמן שמחתנו מאמר ט"ו).

וענין זה מצוי ג"כ במצוות ישיבת א"י, כמשי"כ הרמב"ן בהרבה מקומות, ע"י מה שכתב (ויקרא יח: כה) בביאור כ"י חלק ה' עמו, וז"ל והענין כי ה' הנכבד ברא הכל ושם כח התחתונים בעליונים, ונתן על כל עם ועם בארצות לגוייהם כוכב ומזל ידוע וכו', אבל ארץ ישראל אמצעות הישוב היא נחלת ה' מיוחדת לשמו, לא נתן עליה מן המלאכים קצין ומושל וכו' וזהו שנאמר והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ, וכו'. הרי, דבישיבתנו עלי אדמת קדש, מכניסים אנו עצמינו תחת השגחתו ויתברך, להיות עינו פקוחה עלינו, ושיהיה השגחתו הפרטית מגין בעדינו באופן שאינו מתנהג עם יושבי שאר ארצות תבל. כי בלעדה אין עוד ארץ אשר תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

בגמ' מכות (כד.) בא חבקיך והעמידך על אחת, צדיק באמונתו יחיה. ובגר"א משלי (ל: ה) מבאר דהכוונה בזה הוא למצוות בטחון, דכלולין בה כל תרי"ג מצוות. וידוע דרמ"ח אברינו, ושס"ה גידינו, כנגד תרי"ג מצוות סדורים. וא"כ, מצוות בטחון, שכוללת בה כל תרי"ג מצוות, נכללת בכל אבר וגיד שבגופינו. ומובן, שדווקא ב' מצוות אלו, מצוות סוכה ומצוות יישוב א"י, שעניינם הוא חסייה בצל כנפיו, להיות תחת השגחתו בלי שום אמצעי, שזהו היסוד של ענין הבטחון, נעשים ע"י כל הגוף.

ונרמז ענין זה בדברי הפייטן (יוצר יום ב') ב' תהי מצוות סוכה בעיניך קלה, כי כנגד כל דת כחוקתיה שקולה. ובגמ' שבת (פח.) למה נמשלו ישראל לתפוח, לומר לך מה תפוח זה פריו קודם לעליו, אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע, וכתבו תוס' שם, דתפוח דכאן היינו אתרוג. ופירשו (ע"י מרומי שדה שם), דהמשל הוא, דמה פרי זה, שעליו הם המשמרים אותו, לבל יכה בו שרב ושמש, אעפ"כ אינו מונע עצמו מלצאת לאור העולם, עד שיפיעו העלים, וזה מורה על בטחונו שלבסוף יבואו, כן הדבר אצל כלל ישראל, לא פחדו מלומר 'נעשה', אעפ"י שלא

חצוני בלבד. ולפיכך אין ענין קהלת להגביל שמחתינו שלא תגדל מדאי אלא להדריכנו האידן ובמה לשמוח שמחה אמיתי, ולזה מגנה שמחה של עוה"ז ומשבח שמחה של עבודת ה'.

ונראה עוד, שהרי מ"ט מפיך קהלת לתורה ומע"ט בלשון אכילה ושתיה ולא כתוב תורה ומע"ט כלשונם, רק הכוונה דלא סגי לשמוח עם לימוד התורה, אלא שהתורה ומצוות תהא הנאת החיים, ה"אכילה ושתיה" שלנו, ובוזה יש לשמוח.

ובאמת זהו עיקר ענין החג, הנקרא זמן שמחתינו, להשתמש עם השמחה הטבעי והגשמי שיש לבני"א ע"י אסיפת התבואה בתקופה זו, לעבודת ה', להכיר לו טובה ולעשות מצוותיו. וכ"כ החינוך (מצוה שכ"ד) בביאור מצות ד' מינים, וז"ל לפי שמי החג הם ימי שמחה גדולה לישראל, כי הוא עת אסיפת התבואות ופירות האילן בבית ואז ישמחו בני אדם שמחה רבה, ומפני כן נקרא חג האסיף. וצוה הקל לעמו לעשות לפניו חג באותו העת לזכותם להיות עיקר השמחה לשמו. ובהיות השמחה מושכת החומר הרבה ומשכחת ממנו יראת אלוקים בעת ההיא, ציונו השם לקחת בין ידינו דברים המזכירים אותנו כי כל שמחת לבנו לשמו ולכבודו. והיה מרצונו להיות המזכיר מין המשמח וכו' וידוע מצד הטבע כי המינין כולם משמחי לב רואיהם, עכ"ל. ונמצא שלא רק שאין קהלת מגרע מהעבודה של זמן שמחתינו אלא אדרבה ענינה הוא דוקא התכלית של היו"ט.

(הרב יעקב צבי הלוי טייכמאן)

כי יצפני בסכה ויסתירני בסתר אהלו

נהגו ישראל לומר מזמור לדוד ה' אורי וישעי מר"ח עד שמיני עצרת ועד בכלל (מ"ב ס"י תקפ"א), והוא מהמטה אפרים ושם כי שהמנהג הוא עפ"י המדרש שוח"ט אורי ברה"י וישעי ביה"כ, ואח"כ יצפני בסכה שהוא רמז לסוכות ע"ש. ועדיין צ"ב דא"כ אמאי הוי שמע"ט בכלל, הא א"י מצות סוכה. והרבה נהגו מטעם זה שלא לאמרו בשמיני עצרת בא"י או ביום שני דשמע"ט בחו"ל אלא ביום ראשון משום ספיקא דיום שביעי דסוכות, אמנם בסידור ארז"ל כי לאמרו עד אחר שמחת תורה, וצ"ב.

ואולי י"ל דיצפני בסכה ר"ל בסוכו יתברך, וקאי על כל שמונת ימי החג, דגם יום השמיני הוא המשך ימי החג וענינה, כמש"א עכבו עמי יום אחד, ואינה חלוקה אלא במצות סוכה דא"י"ז לה, אבל גם היא יום עצרת ואסיפה בצל ה', ועלה נמי אפ"ל כי יצפני בסוכו. ויבואר עוד עפ"י הגר"א ז"ל ביונה (פ"ד) ביסוד מצות סוכה, אמרו בפסולת גורן ויקב כו' ואמרו שיהא צילתה מרובה מחמתה. והענין כי כל מעשה העולם הזה ועשרו וטובו הכל מן השמש כו' ולכן כתבה התורה באספך כו' שלא תמשך אחר העוה"ז וכו' רק תשב בצל שלא תחת השמש, ויהא תורתך קבע ומלאכתך עראי, וזהו צלתה מרובה מחמתה ע"ש. הרי שהאדם נמצא או תחת הנהגת השמש או תחת צלו ית' ומופרש מזה העולם. והשתא י"ל דבשבעת ימי סוכות אנו חוסים בצלו ית' ע"י מצות סוכה וביום השמיני ע"י דביקותנו ושמחתנו בו ובתורתו ממש, דאיהו גופי' הוא קבע תחת הצל, וככ"ז תחיתנו כי יצפני בסכה.

ובאופן איכא למימר דבאמת נרמז בפרק זה כל ירח האיתנים, דהנה במלבים (שם) כ' בכפל הלשון כי יצפני בסכה ויסתירני בסתר אהלו, שהסתר הוא

הנסתר לגמרי, וכן האהל הוא יותר מן הסוכה ע"ש, ונמצא דב' דברים הם, וי"ל דכי יצפני בסכה הוא רמז לסוכות, ובסתר אהלו הוא רמז לדביקות יותר בשמ"ע.

וא"כ י"ל עפ"י הגר"א ז"ל באבני אליהו, כי יצפני וגו' חשיב כאן ז' מצות שבעבורם לא יירא לבו מאויב כו' וז"ל כי יצפני בסכה מצות סוכה. בסתר אהלו הוא בסתר הערבה שמקיפין את המזבח, כמ"ש בסוכת לוי' יסכהו צאלים צללו יסבוהו ערבי נחל, והוא סתרי ומגיני. בצור ירוממני הוא ניסוך המים ע"י שאמרו ההופכי הצור אגם מים, ומ"ש לשון צור כמ"ש בזהר וכו' ע"ש בכ"ד. ומעתה י"ל דמרמז נמי אסוכות הוש"ר ושמע"ט, יצפני בסכה זו סוכות, בסתר אהלו זו יום הערבה שהוא הוש"ר, ובצור ירוממני זו שמע"ט שהוא דוגמת לעתיד (תנ"ס) מע"ר ס"ו) מלשון צור העולמים, וגם שמח"ט כמ"ש ההופכי הצור אגם מים ואין מים אלא תורה, וזהו שאמרו בצור ירוממני.

(הרב חיים שבת זאבנד)

בענין שמחה של שמיני עצרת

יום שמיני עצרת הוא היום האחרון של הימים הנוראים ושל השלש רגלים. ורבים תמהים, אם כן, למה דווקא ביום זה, שהוא סיכום הימים הכי נשגבים, אין בו שום מצוות מעשיות? ושמעתי מהרב אברהם ארלנגר זצ"ל ביאור הענין על פי מעשה שקרה עם הסבא מנובהרדוק. הסבא היה לו בית באמצע יער, שהיה הולך שם מפעם לפעם להתבודד ולהתבונן בעבודת השם וביראתו. ופעם בלילה בדרך לאותו בית, פתאום נזכר שאין לו עוד נרות להדליק שם. וחשב בדעתו לחזור להביא נרות מביתו, אבל מיד תבע את עצמו ואמר, וכי הקדוש ברוך הוא לא יכול להזמין לי נרות פה באמצע היער? והמשיך בדרך. אחרי כמה דקות פגש ביהודי אחד ששאל אותו אם רוצה לקנות נרות, וקנה ממנו. והחלק הנשאר מאותן הנרות לאחר שהשתמש בהן, הניחן בביתו שיהיה לאות ולזכרון שהקדוש ברוך הוא מזמין לאדם כל מה שהוא צריך בכל עת. ויהי היום וגנבו אותן הנרות,

ותלמידיו התפללו שראו שהסבא שמח שמחה עצומה אודות איבוד הנרות. כשהביאו תמיהתם לפני הסבא, הסביר להם שבזה שהקדוש ברוך הוא לקח מאיתו אותן הנרות, זה סימן לו שכבר קנה מידת הביטחון בנפשו ואינו צריך אות וזיכרון עוד. וזהו הביאור במה שלא צריך מצוות מיוחדות בשמיני עצרת. לאחר לך הים הימים הנוראים וסוכות הגענו למצב של דבקות בהקדוש ברוך הוא, שלא צריך לזה שום אמצעים עוד, אלא זה נטוע כבר בליבנו שחולת אהבה אנחנו. ויהי רצון שנזכה כולנו לשמוח כראוי בזמן הזה, ושמחה זו תישאר אצלנו במשך השנה כולה.

(הרב אליהו קארפ)

הכנה לשמיני עצרת

כתב בדעת זקנים מבעלי התוספות סוף פרשת פנחס "ומן הראוי ה' להיות חג העצרת נ' יום אחר סוכות כמו שבשבעות חמשים יום אחר הפסח, אלא שאחר הפסח באים ימי הקיץ ואין טורח לעלות לרגל, אבל אחר סוכות באים ימי הגשמים והי' טורח לעלות, לפיכך קבעו הבורא מיד אחר סוכות.

משל למלך שנשא שתי נשים, אחת ממקום קרוב ואחת ממקום רחוק. לאותה שהיא ממקום קרוב אומר לה עכשיו נעשה השידוכין ולאחר ג' חדשים נחזור הנה ונעשה הנישואין כי קרוב אלי המקום, ולאותה שהיא ממקום רחוק, אומר לה נעשה עכשיו השידוכין והנישואים ביחד, כי רחוק המקום ולא אוכל לטרוח לשוב פה פעם אחרת.

ונראה מדבריו דסוכות דומה לאירוסין ושמיני עצרת דומה לנישואין. ומן הראוי היה להמתין ביניהם כדי להכין לשמיני עצרת, אך מפני הטורח לא אפשר. וצריך לעיין מהו ההכנה הגדולה שצריכים בין סוכות לשמיני עצרת.

ונראה לבאר על פי דברי החינוך (מצווה שכד) שכתב לבאר ענין ד' מינים, והיינו דבימי החג יש שמחה גדולה לישראל כי הוא עת אסיפת התבואות ופירות האילן לבית, ועל זה ישמחו בני אדם שמחה רבה וכו'. ובהיות השמחה מושכת החומר הרבה ומשכחת ממנו יראת אלוקים, בעת ההיא ציונו השם לקחת בין ידינו דברים המזכירים אותנו כי כל שמחת ליבנו לשמו ולכבודו וכו' ע"ש. וכתב בהמשך שאם תשאל שמיני עצרת שיש בו שמחה גדולה לישראל למה לא נטלו? התשובה כי יום שמיני עצרת כולו לה' וכו', לפיכך נקרא עצרת, ואם כן אין צורך זכרון אחר.

ולפי זה מובן היטב דימי הסוכות עיקר שמחה נובע משמחה של עולם הזה, אלא דאנו מדריכים השמחה כלפי הקדוש ברוך הוא, מה שאין כן בשמיני עצרת עיקר שמחה מצד קרבתנו אל הקדוש ברוך הוא, ודומה לנישואין שאין דבר אחר חוץ מהקדוש ברוך הוא, ולזה ודאי צריך הכנה גדולה להגיע למדרגה כזו.

(הרב גרשון קאסאווסקי)

למה עושין שמחת התורה בשמיני עצרת

הא דמשמחין עם התורה בשמיני עצרת, יל"ע הטעם בזה מה ענין שמחת התורה לשמיני עצרת. ועוד צ"ע אם בני מערבא שהיו מסיימין את התורה פעם אחת לשלש שנים, האם לא היו משמחין שמחת התורה? ונראה לבאר הטעם דמשמחין שמחת התורה בשמיני עצרת משום דשמיני עצרת הוא יום הפרדה וכמש"כ רש"י בחומש (ויקרא כג: לו בד"ה עצרת היא), "עצרתית אתכם אצלי כמלך שיומן את בניו לסעודה לכך וכך ימים, כיון שהגיע זמן להיפטר אמר, בני, בבקשה מכס עכבו עמי עוד יום אחד, קשה עלי פרידתכם". והי' הפרדה קשה מאד גם לישראל ועיי' שאנו זוכרים התורה יש נחמה, ואנו זוכרים התורה דאמרי במדרש רבה (תרומה בנוגע להתורה) משל למלך שהיה לו בת יחידה. בא אחד מן המלכים ונטלה, ביקש לילך לו לארצו וליטול לאשתו. אמר לו בתי שנתתי לך יחידית היא, לפרוש ממנה איני יכול, לומר לך אל תטלה איני יכול לפי שהיא אשתך, אלא זו טובה עשה לי, שכל מקום שאתה הולך קיטון אחד עשה לי שאדור אצלכם, שאיני יכול להניח את בתי. כך אמר הקב"ה לישראל, נתתי לכם את התורה, לפרוש הימנה איני יכול, לומר לכם אל תטלוה איני יכול, אלא בכל מקום שאתם הולכים בית אחד עשו לי שאדור בתוכו. והיינו הנחמה דאע"פ דהוא יום הפרדה, אבל אנו יודעין שבאמת א"א להקב"ה לפרוש מן התורה ולעולם יהיה נשאר בינינו, ובהו אנו משמחין שמחת התורה. וכיון שאנו משמחין שמחת התורה אנו מסיימין נמי את התורה כדי לשמוח בגמרה של תורה. ואם כן י"ל דגם במערבא היו משמחין שמחת התורה ויל"ע בזה.

(הרב אשר רוח)

חג האסיף

(המשך)

ברם גמי מפורשת היא בעירובין מקצת קורה בתוך עשרים ומקצת קורה למעלה מעשרים, מקצת סכך בתוך עשרים ומקצת סכך למעלה מעשרים וכו', ה"נ אי קלשת הו"ל חמתה מרובה וכו'. מאי הוי עלה רבה בר רב עולא אמר זה וזה פסול. רבא אמר זה וזה כשר חלל סוכה תנן חלל מבוי תנן, ע"כ. הא קמן דשיעור כי הוא עד הסכך ולא עד בכלל אליבא דרבא והילכתא כוותי".

והביאור הוא כמש"כ הקרבן נתנאל הכא (ס"ג) וז"ל ואע"פ שמקצת הסכך הוי למעלה. ויש לדקדק וכו' תירץ הא אמרין בפ"ק דעירובין חלל סוכה תנן ומה לנו לחוש בעובי הסכך העולה למעלה מעשרים הרבה לפי שעיקר ההיכר הוא למי שעומד תחת הסוכה וכיון שאין בחלל עשרים שלטא ב"י עינא כ"פ רבינו יהונתן בריש פ"ק דעירובין, וסבין מהירות פולטתו דהא בעל מימרא שאמר חלל סוכה תנן הוא רבא והוא נותן טעם לרבה שאמר עד עשרים שלטא ב"י עינא אלא שלרבה צ"ל כיון דאין דאין עשרים ראוי לעשות במחיצות לדירת עראי, עכ"ל. והיינו דבעינן סכך שתחתיתו ב"י או כדי שישלוט ב"י עינא או שיהא ראוי למחיצות עראי ואפשר לעשות דופן עראי עד כי אמה (וע"ב). לפי"ז מבואר דפולגות רש"י ור"ת בסכך למעלה מכי אם נחשב סכך פסול או לא הוא רק גבי סת"ס שהוא סככה אחרת המתחלת למעלה מכי משא"כ בהוצין יורדין דחד סככה הוא אפי' רש"י מודה דשפיר מתכשר. וכן פ"י הר"ן. אמנם צ"ב דבעירובין משמע דאפי' אם הסכך שהוא בתוך כי הו"ל חמתה מרובה עדיין כשר משום דאין חללו יותר מכי והכא בהוצין יורדין אמרי' דרק אם צלתם מרובה כשרה ואם לאו פסולה. והביאור הוא דהוצין אינם עיקר הסכך אלא כמין עצים דקים התלויים מהסכך ולכן רק אם צלתם מרובה אז נחשבים כחלק מהסככה למעט החלל משא"כ בעירובין מיידי כשתחתית עיקר הסכך הו"ל תוך כי זה סגי גם אם אותו חלק אינו אלא חמתה מרובה. והן הם דברי הרמב"ם (פ"ד מהל' סוכה הלכ' י"ג) וז"ל היתה גבוהה מעשרים אמה והוצין יורדין לתוך עשרים אם היתה צלת מרובה מחמתן יחשבו כג עבה וכשרה, עכ"ל.

לפי הנ"ל ג"כ מובן למה נשנית סוגיא דהוצין יורדין בין סוגיות דבא למעטה בכרים וכסתות, תבן, או עפר ובנה בה איצטבא, שכולם ענינם כשיש מקרקע עד (עיקר) הסכך יותר מכי אמה, מה מועיל למעט החלל.

(הרב יעקב יצחק בעללער)

בענין קהלת זמן שמחתינו

נוהגים לקרות מגילת קהלת בסוכות בשבת חוה"מ או בשמיני עצרת כשהוא שבת כמו שהובא ברמ"א (תרס"ג. ח). ובמשנ"ב (תצ: יז) פירש הטעם וז"ל מפני שהם ימי שמחה וכתוב בקהלת ולשמחה מה זו עושה, עכ"ל. ולכאורה היינו שלע אף שסוכות הוא באמת זמן שמחתנו, וכדנצטוינו בתורה ושמחת בחגיך, הרי השמחה בלי גבול עלול להביא להוללות וקלות ראש, וע"כ קוראין קהלת שמפורש בה חסרון השמחה להזכירנו לנהוג בה במדה ראויה, וככל הספר שמלא וגדיש בהאי לימוד שהכל הבל. אבל א"כ קצת קשה עבודתנו, האם יש לנו לעסוק בהגדלת מדת השמחה בזמן שמחתנו או להגבילו? ובאמת מה פשר הדברים, האם שמחה הוא דבר טוב לא או?

הנה כתיב עוד קרא בקהלת (ח:טו) ושבתני אני את השמחה אשר אין טוב לאדם תחת השמש כי אם לאכול ולשתות ולשמוח וגו'. וק' הרי קאמר דשמחה הוא משובח, והא באידך קרא כתיב ולשמחה מה זו עושה וכא דמשמע מכל ספר קהלת ששמחה אינו כדאי? וברש"י הרגיש בזה (עיי' שפתי חכמים) וכו' ב' פשטים, ופשט ה' הביא מהמדרש שלמד מכאן שכל אכילה ושתיה שבקהלת הכוונה לתורה [ובמדרש איתא ומעשים טובים] ומשו"ה כאן דוקא משובח השמחה. מבואר מזה דאין כל שמחה בגדר הבל, אלא תלוי אזו"ש שמחה. וודאי שמחה של מצוה דבר גדול הוא מאד, וכמש"כ הרמב"ם בסוף הל' לולב, אחרי שאמרין בשמחת בית השואבה של סוכות, וז"ל השמחה שישמח האדם בעשיית המצוה ובאהבת הקל שצוה בהן עבודה גדולה הוא וכו', עכ"ל. ושמחה זו מכא סיפוק רוחני בא, ורחוק כמזרח ממערב משמחת הגוף היכא שהוא

ותירץ בעל העונג יו"ט דלעיל בפרשה אצל ר"ה כתיב בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם זכרון תרועה וגו' וידוע מה שאמרו חז"ל דזכרון תרועה הוא רמז להא דאסרו חכמים לתקוע בר"ה שחל להיות בשבת. וא"כ התורה מיידי בשנה שר"ה חל להיות בשבת ומשו"ה אצל יוה"כ דליכא נ"מ בשום דין כתוב ג"כ אך בעשור לחדש השביעי תזה, אבל בסוכות דמצות סוכה נוהג בשבת אבל לולב אינו נוהג בשבת, ובשנה שר"ה חל בשבת, סוכות נמי חל להיות בשבת, וכיון שכן הוצרך התורה לחלק דיני סוכות לשנים, ובתחילה כתוב בט"ו לחדש השביעי תזה חג הסוכות וגו', דשם חג הסוכות הוא על שם מצות סוכה והוא נוהג גם בשנה הזה שמיידי בו התורה שר"ה חל בשבת ומשו"ה כתיב בו הזה. משא"כ בחלק השני דאית ביה מצות לולב (וגם מצות חגיגה) דאינו נוהג בשבת כתיב אך בט"ו לחדש השביעי וגו', ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וכו' ולא כתיב הזה דלא מיידי בשנה שמיידי ב"י עד כאן דהוא שנה שר"ה וגם סוכות חלו להיות בשבת.

וראית בשם הגר"א חוספה נפלאה דאותה שנה שיצאו ישראל ממצרים והתחילו לקבוע המועדים, פסח חל ביום החמישי כדאיתא בשבת פז עמוד ב, ועוד דשבת הגדול היה יום לקיחת פסחיהם והיה מקחו בעשור. ואם שבת י' אז ט"ו חל ביום חמישי, ואיתא בשו"ע סימן תכ"ח סעיף ג' דיום שחל ג' של פסח הוא גם יום שחל בו ר"ה, ואם יום ראשון של פסח היה ביום ה' אז שלישי שבו היה ביום השבת, וממילא ר"ה של אותו שנה ג"כ חלה בשבת. וזהו שנאמר בו זכרון תרועה שאמרו חז"ל שהוא רמז להא דאין תוקעין כשחל להיות בשבת דההוא שנה דאיקבעו המועדים ר"ה חל בשבת וגם סוכות חלה בשבת כמש"ל. ומשו"ה חלק סוכות לשנים, ובראשון כתיב לחדש השביעי תזה דהכוונה שנה זה דקיימי בה בשנה שיצאו ממצרים דחל בשבת איכא רק מצות סוכה, אבל בחדש השביעי סתם ולא של שנה הזה, ולקחתם לכם ביום הראשון וגו'.

(הרב יהונתן צבי גרניק)

בענין הוצין יורדין

תנן סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה ובגמ' מנה"מ אמר רבה וכו' למעלה מכי אמה אין אדם יודע שדר בסוכה משום דלא שלטא בה עינא, רבי זירא אומר וכו' למעלה מכי אמה אין אדם יושב בצל סוכה אלא בצל דפנות, ורבא אמר מהכא בסוכות תשבו שבעת ימים אמרה תורה כל שבעת הימים צא מדידת קבע ושב בדירת עראי וכו' הכי קאמינא לך עד כי אמה דאדם עושה דירתו דירת עראי כי עביד ליה דירת קבע נפיק למעלה מכי אמה דאדם עושה דירתו דירת קבע כי עביד ליה דירת עראי נמי לא נפיק, ע"כ. פרש"י למעלה מעשרים. צריך לעשות יסודותיה ומחיצותיה קבועין שלא תפול: עד עשרים אמה דאדם עושה כו'. שפיר דמי וכו' ועל כרחך לא הקפידה תורה על העראי אלא לשם שיעור לתת לך שיעור בגובהה שתהא יכולה לעמוד ע"י יתדות עראי:

ובחמש' הגמ' (ד:.) היתה גבוהה מעשרים אמה והוצין יורדין בתוך כי אמה אם צלתם מרובה מחמתם כשרה ואם לאו פסולה. ויש לעיין בזה דהנה בסוגיא דסוכה ע"ג סוכה כתב רש"י וז"ל כגון שהתחתונה צלתה מרובה וכו' דאי עליונה למעלה מעשרים אף תחתונה פסולה משום דמצטרף סכך פסול בהדי כשר משום דסכך למעלה מעשרים פסולה, עכ"ל. אבל ר"ת בסוגיא דסוכה תחת האילן חולק וז"ל תוס' ורבינו תם מפרש דלמעלה מעשרים לא חשיב סכך פסול מאחר שאין הפסול אלא מחמת גובה, עכ"ל. וקשה דבשלמא לר"ת דסכך למעלה מכי אינו פסול, מתכשר הסוכה בהוצין שהם תוך כי בצלתם מרובה אלא לרש"י היאך מתכשר, הא קמצטרף סכך פסול בהדי סכך כשר (כפשטות דבריו דגם צלתה מרובה נפסל בזה).

THE Journey

Rabbi Naftoli Tzvi Yehuda Beyer

The invigorating days of Elul and the Yomim Nora'im have passed. The intense *avodah* of the last 40 days has shifted to a more relaxed and joyous atmosphere. Is it by chance that right after Elul and Rosh Hashanah and Yom Kippur comes Sukkos? Or is it just Hashem having *rachmanus* on us, that after such an intense time, He grants us a reprieve and a break? Nothing in Yiddishkeit is accidental and without good cause. Please join me on my journey.

Yom Kippur

The journey to Sukkos starts earlier, as early as Elul, but let's focus on Yom Kippur. On Yom Kippur we stood in front of Hashem and went through a figurative washing machine; all our sins of the past were scrubbed and removed. We are white and beautiful, pure and untainted. Now we're ready to go forward.

Sukkos

After being thoroughly cleansed, we are now ready to enter the Sukkah. The Sukkah is Hashem's house. The Sukkah, explains the *Oneg Yom Tov*, represents that we are under the jurisdiction of Hashem – and only Hashem. In contrast, all the nations of the world are under the influence of the *mazalos*. The Vilna Gaon explains that the reason why a Sukkah must have more shade than sun and must be made from *פסולת גורן ויקב*, the cheap parts of vines, is because all the wealth in this world comes from the *mazal* of the sun. On Sukkos we make sure that our Sukkos are very shady and we take cheap things for *schach* to symbolize that the Sukkah is Hashem's domain (even if nowadays *schach* is very expensive, this wasn't the original intent). Similarly, the *Pri Migadim* expounds that even though in the desert we were surrounded by the *Ananei HaKavod*, the clouds of glory, on all four sides, above, and below, the main cloud we are commemorating through our Sukkos is the top one because that keeps out the sun. This teaches that *אין מזל לישראל* – we are subservient directly to Hashem and the stars have no control over us. This is what it means that the Sukkah is "צילא דמהימנותא" – Hashem's shade." When we sit in the Sukkah, we're sitting in Hashem's abode. We are in Hashem's embrace, so to speak, and we are completely under His control and not under the power of anything else.

Another point. The Sukkah is very flimsy and doesn't offer much protection from the elements – why is that? Why did Hashem command us to make a structure that is so fragile?

Let's explain with a story. R' Michel Zlotchover (lived in the 1700's) was once traveling and he stopped off in a town. It was bitterly cold and not having anywhere to stay, he started making

himself comfortable as best he could in the shul. One of the locals, Yehoshua, noticed R' Michel and asked him if he would be his guest. R' Michel was very happy to take him up on his offer and Yehoshua took him home. It was a two-room cottage, with a stove, a small table, and two chairs. When Yehoshua opened the door and the family realized they had a guest, the room took on a festive air. R' Michel was quickly shown to the table where he was served a watery bowl of soup. After he finished eating, he was shown to the only bed in the house. R' Michel was very impressed with the level of *hachnosas orchim* of this family. He warmly blessed them that they should start to prosper and their house should get bigger and bigger enabling them to do even more *hachnosas orchim*.

Soon after, Yehoshua started to be very successful, and it wasn't long until he was a very wealthy man. He moved his family to a big house in the center of town and bought himself and his family an updated wardrobe. The richer he became, the less money he gave until he stopped giving money altogether. His home, which had always been a place of such *hachnosas orchim*, was now closed to guests.

Years passed and R' Michel was once again passing through this town, collecting for a certain need. He asked the townspeople for the names of all the affluent people in town. The townspeople mentioned Yehoshua's name, but they said you won't see a penny from him. R' Michel remembered Yehoshua from his last visit and said that he still wanted to go. When he knocked on the door, the butler opened the door and said, "we don't give out charity here." R' Michel said that he's an old friend and came to say hello. The butler let him in and Yehoshua instantly recognized him. Yehoshua said, "Thank you so much for the *beracha*! It's because of you that I am as wealthy as I am." R' Michel asked Yehoshua, "What's the difference between a mirror and a window? Why are you able to see through a window and not through a mirror?" Yehoshua answered because a mirror is coated

in silver. R' Michel smiled and said that's exactly right. Just like a mirror is coated in silver so too you are coated in silver and can't see other people. R' Michel said there's only one solution. He picked up a mirror that was sitting on the desk and started to peel off the back. R' Michel said, "I'm making the mirror into a glass so that you'll also start to see other people." Yehoshua realized what was happening, and he begged R' Michel to stop. He promised he'd change and do *teshuvah*, but it was too late. Soon after, Yehoshua lost all his money.

When we live with wealth and prosperity, it's very easy to forget about other people. A person may even be unable to see Hashem and connect to Him. When a person lives with *gashmiyus*, he can very easily become self-centered. What's the solution? We go out of our homes and we live in the flimsy Sukkah to ensure that we don't forget Hashem and others. This is only possible once we *want* to connect to Hashem through our *avodah* of Elul and Rosh Hashana, and shed our dirty clothes, so to speak, through the cleansing of Yom Kippur. Now we can enter the Sukkah and see Hashem clearly and really connect and live together with Him.

The Sukkah teaches *bitachon*. The Sukkah itself doesn't lend us any protection – not from the elements and not from robbers. The Sukkah shatters all our false pretenses that we are in charge and we control our lives. We live in a transient world, and it is only through the grace of Hashem that we are blessed with so much.

The *Meshech Chochma* writes that the *mitzvah* of "וּבו תִּדְבֹק" – to cleave to Hashem" refers to the *mitzvah* of *bitachon* since *bitachon* is the way we glue ourselves to Hashem. It's a feeling of attachment and when one is attached and sees Hashem in every aspect of their lives, this brings a tremendous *menuchas hanefesh* and *simcha*. Therefore, Sukkos is *zeman simchaseinu*.

Shemini Atzeres/Simchas Torah

With the commencement of Sukkos, we

“

Bitachon

is more than just a connection
to Hashem – it's the main reason
the Torah was given and it's the
basis of all mitzvos.

”

begin our ascent to the pinnacle of the *Yamim Nora'im*: Simchas Torah. Just saying the word sends tingles of excitement through our bodies. Simchas Torah is the day when we let loose all our inner joy and excitement about learning and living a life of Torah. The whole year, many are embarrassed to show their true emotions, but on Simchas Torah, even the shy become alive. Simchas Torah is the culmination of fifty-two days of consistent hard work. Fifty-two days of extreme closeness to Hashem, starting with Rosh Chodesh Elul and climaxing with Shemini Atzeres and Simchas Torah. *Chazal* tell us that on Shemini Atzeres we're the closest to Hashem. There's no need for *mitzvos* or any outside *avodah*; it's a time of intimate connection where it's just us and Hashem. On this day of extreme intimacy, we celebrate the Torah since the Torah is the word and thought of Hashem. Through learning and toiling in the Torah, we become one with the Torah. Through becoming part of the Torah, we create an unbreakable close-knit bond with Hashem.

Why is Sukkos the introduction to Simchas Torah? As mentioned, the *avodah* and foundation of Sukkos is *bitachon*. The Vilna Gaon writes that *bitachon* is more than just a connection to Hashem – it's the main reason the Torah was given and it's the basis of all *mitzvos*. (This needs a lot of explanation which is beyond the scope of this article.) Rav Ahron Kotler *zt"l* explains that it doesn't mean the purpose of creation is *bitachon*, because Torah is the purpose of creation. Rather, it means the purpose of the Torah is to become one with the Torah and through that, become one with Hashem. But the only way this is possible is through *bitachon*. *Bitachon* allows a person to let go of everything in this world and give himself completely over to Hashem. Once a person is entirely subservient and connected to Hashem, he can connect to the Torah and become one with it. Therefore, it's self-understood why Simchas Torah takes place directly after Sukkos.

An Upwards Journey

To summarize, after we're washed and cleansed from sin on Yom Kippur, we enter a new spiritual reality called the Sukkah. It's where we bask in Hashem's presence and feel so protected and happy, enabling us to grow in our *bitachon*. This culminates in the connection and joyous celebration of Shemini Atzeres and Simchas Torah, where we reaccept the yoke of Torah for the coming year.

Now that you've joined me on this whirlwind journey of growth and opportunity, I look back and I'm already missing it. I wish it would never end. But then I look forward to the year which lies ahead, a year filled with countless opportunities to reach ever higher. I now realize that the *Yamim Nora'im* didn't end! Rather, they are the power and tools that will propel me to accomplish and attain ever greater heights in my journey to perfection.

A DISCUSSION IN LOMDUS: DALED MINIM VS. TEFILLIN

Rabbi Avraham Yarkoni

The *Shulchan Aruch* (O"C 645-649) enumerates various *pesulim* that invalidate the *arba minim*. In a subsequent *siman* (650) the *Shulchan Aruch* rules that the minimum length for the *hadasim* and *aravos* is three *tefachim*, and the spine of the *lulav* must be four *tefachim* in order to protrude one *tefach* above the *hadasim* and *aravos*. The *Mishnah Berurah* (*Sha'ar Hatziyun* #3) notes that if these species were to be longer than necessary, they would not be invalidated if the extended length had one of the *pesulim* mentioned in the previous *simanim*. He notes that this is obvious and can also be sourced in the *Chayei Adam*. Presumably, his reasoning is that once the branch has the full length requirement free of any invalidations, any additional length is not necessary and won't invalidate the branch.

This *halachah* opens a question on another ruling of the *Mishnah Berurah*. The *Shulchan Aruch* (33:3) rules that there is a *Halachah L'Moshe M'Sinai* that the *retzuos* of *tefillin* must be black. The *Biur Halachah* there says that if the *retzuos* are black for the full length of *retzuah* required by *halachah* (see *Shulchan Aruch* 27:8 and 11) and are not black beyond that point, he is in doubt whether they would be valid. He explains that since it is all one *retzua*, the *Halachah L'Moshe M'Sinai* would possibly require the entire *retzuah* to be black. The question is what is the difference between these two *halachos*? Why is the *Mishnah Berurah* unsure regarding the blackness of a *retzuah* past the length required by *halacha*, but certain regarding a *pesul* on a *hadas* or *aravah* past the length required by *halacha*?

Perhaps we can resolve this question by differentiating between the *halachos* of black *retzuos* and *pesulim* on the *daled minim*. The presence of one of the *pesulim* on a *hadas* or *aravah* does not invalidate the entire branch; rather, it disqualifies the part of the branch that has that issue. Therefore, if the branch contains three *tefachim* without any issues, it is considered *kosher* for the *mitzvah*, and any *pesulim* past the three *tefachim* would not disqualify it. *Retzuos* of *tefillin*, however, may be different. It's possible that the *Halachah L'Moshe M'Sinai* that *retzuos* must be black is a different type of *halacha*. Since the *halachah* is that the *retzuah* must be black, if part of the *retzua* is not black, it does not just disqualify that part of the *retzuah*; rather, it defines the *retzuah* as a two-colored *retzuah*, which does not comply with the *halachah* that it must be black. [This idea is suggested in the *sefer Zichron Eliyahu* (pg. 344) in the name of Rav Nissim Karelitz *zt"l* to explain why the concept of '*Rubo Kekulo*' does not apply to the blackness of *retzuos*.] Accordingly, the *Biur Halachah* suggests that even when the *retzua* lacks blackness past the required length, since it is all attached as one *retzuah*, it is now a two-colored *retzua* and is possibly invalid.

According to this, the *Biur Halachah*'s doubt regarding the blackness of *retzuos* is specific to the *halachah* of being black. However, it's possible that a different *pesul* of the *retzuah* may be fine after the required length, similar to the *halachah* of the *daled minim*.

THE AVODAH OF Simchas Torah

Based on a schmuz by Rosh Kollel, Harav David Zucker shlita

The Mitzvah of Shemini Atzeres

The *Keren Orah* asks a strong question. The *halacha* is that *ein mi'arvin simcha b'simcha* – we don't mix one joy with another joy. If so, how were *Chazal* able to establish Simchas Torah on Shemini Atzeres? Isn't that taking away from the joy of Shemini Atzeres? Rav Shlomo Zalman Auerbach zt"l answers as follows. The whole idea of Shemini Atzeres is to show and demonstrate our love for Hakadosh Baruch Hu. After seven days of bringing *korbanos* for all the nations, Hashem says to us, "*Kasheh alai preidaschem* – it's hard for me when you leave me." Therefore, we spend one more day on Shemini Atzeres being close to Hakadosh Baruch Hu. When Hashem displays His love to us, we display that love back to Him. How do we express that love? Through the Torah. By learning Torah and showing our joy for Torah, we are showing our love back to Hashem. Therefore, the *mitzvah* of Shemini Atzeres is *limud haTorah*, showing our love and joy with Torah. The fact that we celebrate Simchas Torah on Shemini Atzeres is not a contradiction; in fact, it's exactly the same thing. It's precisely how we demonstrate our love to Hashem.

A New Person

Every year during Elul, the Chofetz Chaim used to say a *derasha*. It was the same *derasha* every year and it took three minutes. He said that it was very difficult to find *esrogim* in Poland, and therefore they had to be imported. The price for a *mehudar esrog* was \$500, which in that time was a fortune, enough to buy a house. But there were people who were able to afford them and bought those *esrogim*. Said the Chofetz Chaim, according to this, a single *mitzvah* is worth as much as \$500. This surely is true for *Limud HaTorah*, that every word is worth that amount. He made a calculation and estimated you can speak between 100 to 150 words in one minute. If we go with 100 words per minute, this means that in one hour a person can speak 6,000 words. If each one of those words is worth \$500, this means that in one hour he gets enough *mitzvos* to be worth \$3 million. If this is so, said the Chofetz Chaim, how is it possible for someone not to come five minutes early to *seider* to grab those extra *z'chusim*, or to stay an extra five minutes later? And surely not to be *mevatel*, to stop learning during *seider*. How is it possible for someone to give up on those opportunities? And this is surely the case for *bnei Torah* who understand and appreciate the value of Torah. This is the *derasha* he gave every year. A talmid once came over to the Chofetz Chaim and said, "why does the *Rosh Yeshiva* give the same *derasha* every year? We already know it from the previous year." The Chofetz Chaim answered as follows. He said that every year he's given *Choson Torah*. This raises the obvious question. Since he never got divorced from the Torah in the previous year, why would they make him a *Choson Torah* again? The answer is because he's not the same Chofetz Chaim. During the course of the year, he learned so much more Torah. If last year he had 100 *z'chusim*, this year he has 200 *z'chusim*. Therefore, it's a new relationship and he's a new *Choson Torah*. So too, he said, it's appropriate to give the same *derasha* again because he's not the same Chofetz Chaim. If he can give the *derasha* the year before when he had 100 *z'chusim*, now when he has more *z'chusim*, he has even more appreciation for the Torah and can give a stronger *derasha* the next year.

**Every word of Torah is precious –
grab it and become a different person!**

WHERE WILL YOUR FLIGHT TAKE YOU?

Rabbi Chaim Tzvi Weg

During the COVID-19 lockdowns, when international borders were closed, some Asian airlines conceived a unique solution to keep their operations running and satisfy the public's bottled-up urge to travel: the "flight to nowhere." These were scenic, round-trip journeys that took off and landed at the exact same airport. Passengers enjoyed an authentic flight experience – professional service, delicious food, and breathtaking views – only to return to their exact point of departure.

Rabbi Yehuda Zev Klein notes that this phenomenon serves as a powerful *machal* for these auspicious times. As we traverse the period of Elul, the Yamim Nora'im, and the Yomim Tovim of Sukkos and Shemini Atzeres, we are elevated to a spiritual height. We see vistas of kedushah and feel deeply connected to the Ribono Shel Olam. Yet, if we fail to carry even a fragment of that inspiration into the coming year, our experience mirrors those flights to nowhere: exhilaration, followed by a return to the status quo. Without a practical commitment or lasting change, we risk landing exactly where we started – having enjoyed the view, but gained no ground in our journey through life.

This lesson is echoed in the Chassidishe *pshat* regarding why we specifically "*klap* – hit" the *aravos* on Hoshana Rabbah, not the other three Daled Minim. The *aravah* symbolizes an individual who lacks both Torah and Ma'asim Tovim. Having spent an entire week in the company of the Esrog – the embodiment of the Tzaddik, rich in both Torah and Ma'asim Tovim – they receive their "*klaps*" because they emerged fundamentally unchanged. This serves as a poignant reminder of the outcome when one remains stagnant instead of achieving true transformation.

The *Sfas Emes* (Sukkos 5634) writes that Sukkos is uniquely described in the Torah with the word *bashanah*: "*v'chagosem oso chag laHashem shivas yomim bashanah* – you shall celebrate it as a festival to Hashem for seven days in the year" (Vayikra 23:41). He explains that this phrasing teaches us that these seven days possess the unique potential to illuminate the entirety of the year in *ruchniyus*, empowering us with the strength to better serve Hashem.

May we all be inspired to carry the spirit of these auspicious times forward, utilizing them to better serve Hashem throughout the year.